

Boğaziçi Üniversitesi
Sosyoloji Veri Laboratuvarı

2026

2024 Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması

Göç Raporu

2024 Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması Göç Raporu

Temmuz 2026

Proje Yürütücüsü

Ceylan Engin

Dr. Öğretim Üyesi
Boğaziçi Üniversitesi

Yazarlar

Ceylan Engin
Giray Demirci
Janset Nehir Gizer
Rabia Nur Önder
Souad Osseiran
Zeynep Dilara Tanuğur

Son okuma

Ada Canıgüz
Daniela Kızıldağ
İlkay Ertürk

E-posta: socdatalab@bogazici.edu.tr

Web sitesi: sdl.bogazici.edu.tr

Proje Desteği: 223K652 kodlu bu proje, TÜBİTAK 1001 tarafından desteklenmektedir.

Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Veri Laboratuvarı© 2026

İçindekiler

Yönetici Özeti	iv
1. Giriş	7
1.1 Metodoloji	8
1.2 Sosyodemografik Özellikler	10
1.3 Göçmen Tanımı ve Yaklaşımı	15
Türkiye ve Göç	16
2. Göçmenlere Yönelik Algı	17
3. Alan Paylaşımı	23
4. Göç ve Tehdit	33
5. Sonuç	43
6. Referanslar	46
Ek	48

Şekiller Dizini

Şekil 1.2.1 Cinsiyet Dağılımı, N=1587.....	10
Şekil 1.2.2 Yaş Dağılımı, N=1587.....	10
Şekil 1.2.3 Eğitim Durumu, N=1587.....	11
Şekil 1.2.4 Çalışma Durumu, N=1586.....	11
Şekil 1.2.5 Gelir Konforu, N=1587.....	12
Şekil 1.2.6 Dinin Önemi, N=1582.....	12
Şekil 1.2.7 Türk Olmaktan Duyulan Gurur, N=1575.....	13
Şekil 1.2.8 Türkiye'ye Bağlılık , N=1583.....	13
Şekil 1.2.9 Türkiye'nin Üstünlüğü , N=1581.....	14
Şekil 2.1 Türkiye'de yaşayan göçmen oranı (%) algısı, N=1579.....	18
Şekil 2.2 Katılımcının yaşadığı çevredeki göçmen oranı (%) algısı, N=1587.....	19
Şekil 2.3 TÜİK Verilerine Göre Türkiye'deki Toplam Yabancı Uyruklu Nüfusun Genel Nüfusa Oranı (2024).....	20
Şekil 2.4 Ülkemizdeki göçmenlerin sayısı konusundaki endişe seviyesi (%), N=1579.....	21
Şekil 3.1 Günlük hayatta (markette, işyerinde, toplu taşımada vb.) göçmenlerle iletişim kurma sıklığı, N=1561.....	24
Şekil 3.2 Günlük hayatta (markette, işyerinde, toplu taşımada vb.) göçmenlerle iletişim kurma sıklığının cinsiyete göre dağılımı, N=1561.....	25
Şekil 3.3 Göçmenlerle aynı iş yerinde çalışmak, N=1582.....	26
Şekil 3.4 Göçmenlerle halka açık alanları paylaşmanın gelir rahatlığına göre ortalaması, N=1583.....	27
Şekil 3.5 Çocuğunuzun göçmen çocuklarla aynı okula gitmesinin eğitim durumuna göre ortalaması, N=1584.....	28
Şekil 3.6 Göçmenlere çalışma izni sağlanması ifadesinin istihdam durumuna göre ortalaması, N=1579.....	29
Şekil 3.7 Ukraynalı ve Türki devletlerden gelen komşu tercihinin katılımcılar için dinin önemine göre ortalaması.....	30
Şekil 3.8 Cinsiyete göre Ukraynalı komşu tercihi, N=1570.....	31
Şekil 3.9 Cinsiyete göre Türki devletlerden gelen komşu tercihi, N=1568.....	31
Şekil 4.1 "Göçmenler istihdam açığını kapatıyor" ifadesine katılma oranı (%), N=1581	34
Şekil 4.2 "Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor" ifadesine katılma oranı (%), N=1580	34
Şekil 4.3 "Göçmenler ülkemize bulaşıcı hastalık getiriyor" ifadesine katılma oranı (%), N=1548.....	35
Şekil 4.4 "Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor" ifadesine katılma oranı (%), N=1569.....	35
Şekil 4.5 "Göçmenler istihdam açığını kapatıyor" ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri.....	36
Şekil 4.6 "Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor" ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri.....	37
Şekil 4.7 "Göçmenler ülkemize bulaşıcı hastalıklar getiriyor" ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri	38
Şekil 4.8 "Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor" ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri.....	39
Şekil 4.9 "Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor" ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama göçmenlerle kurulan iletişim sıklığı değerleri (N=1556).....	40
Şekil 4.10 "Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor" ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama göçmenlerle kurulan iletişim sıklığı değerleri (N=1545).....	41

Yönetici Özeti

Bu rapor, TÜBİTAK 1001 tarafından desteklenen 2024 Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması'nın (TSVS) bulgularına dayanarak Türkiye'deki göç, milliyetçilik ve dindarlığa ilişkin bulgularına genel bir bakış sunmaktadır. Araştırma, Türkiye genelinde 1587 katılımcıyla Bilgisayar Destekli Yüz Yüze Anket (CAPI) yöntemiyle gerçekleştirilmiş, çok aşamalı küme örnekleme tasarımına dayanan temsili bir örneklem kullanmıştır.

Son yıllarda göçün Türkiye bağlamında özellikle yerel ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde kutuplaştırıcı bir konu haline geldiği gözlemlenmiştir (Balta vd.; Elçi vd.). Göçün artmakta olan önemi göz önünde bulundurulduğunda, TSVS araştırması 2023 Genel Seçimleri sonrasında Türkiye'deki göçe ve göçmenlere yönelik genel tutumları araştırmayı hedeflemiştir. Genel tutumların yanı sıra, çeşitli uluslararası ve ulusal araştırmalar, milliyetçilik ve dindarlık gibi bireysel faktörlerin göçmenlere yönelik tutumlar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Bu bağlamda Göç Raporu, TSVS anketinden elde edilen temel bulguları sunmaktadır.

Göçmenlere Yönelik Algı: Katılımcıların Türkiye'de algıladıkları toplam göçmen sayısının hem kendi çevrelerindeki göçmen sayısı algılarından hem de Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK 2024) tarafından kaydedilen toplam göçmen sayısından daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, katılımcıların neredeyse %80'i Türkiye'deki göçmen sayısı konusunda endişe duyduğunu belirtmiştir. Bulgular aynı zamanda göçmen sayısı algıları konusunda bölgesel farklılıkları vurgulamıştır. Ege ve Doğu Karadeniz bölgelerinde diğer bölgelere göre daha yüksek tahminler verildiği saptanmıştır.

Alan Paylaşımı: Toplanan veriler, katılımcıların büyük çoğunluğunun günlük yaşamlarında göçmenlerle nadiren temas kurduğunu göstermektedir. Bu durum, göç konusunda endişelerin ve tehdit algılarının gerçek temas sonucu edinilen deneyimlerden ziyade, artan medya ve siyasi mobilizasyonun göçmen karşıtı tutumları körüklemesinden kaynaklanabilir.

Yönetici Özeti

Elde edilen bulgular; katılımcıların milliyetçi eğilimleri (ulusal aidiyet, milli gurur ve milli üstünlük algıları) ve dindarlık seviyeleri (dini uygulamalar, inancın niteliği ve gücü) ve demografik bilgiler gibi çeşitli faktörlerin katılımcıların göçe ve göçmenlere yönelik tutumlarını, göçmenlerle temas deneyimlerini ve sahip oldukları tehdit algılarını farklı derecelerde etkilediğini göstermektedir.

Göç ve Tehdit: Gerçek ve sembolik tehditler literatürüne uygun olarak, bulgular katılımcıların göçmenleri işgücü piyasasında tehdit olarak algıladıklarını göstermektedir. Ayrıca göçmenlerin işgücü piyasasında rekabet olarak algılanmasının ulusal aidiyet ve milli üstünlük faktörleri tarafından etkilendiği saptanmıştır. Ancak, milliyetçi eğilimler göçmen karşıtı tutumlarla ilişkilendirilememiştir; bu durum, elde edilen bulguları açıklamayı karmaşıktırmakta ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Katılımcıların göçmenlerin kamu sağlık altyapısı üzerindeki etkilerine ve genel halk sağlığına yönelik tehditlere ilişkin tutumları incelendiğinde, katılımcıların göçmenler kaynaklı hissettikleri tehdidin kaynaklara erişim sorunlarıyla ilişkili olabileceği fikri doğmuştur.

Değerlendirme & Politika Önerileri: TSVS araştırmasının bulguları, göçmen karşıtı tutumları ele alan devam eden kapsamlı araştırmalara duyulan ihtiyacı göstermektedir. Gelecek araştırmalar, tutumlardaki değişikliklerin ve tutumların sürekliliğinin derinlemesine değerlendirebilmesinin önünü açacaktır. Göç konusunda bilimsel temellere dayanan araştırmalar; politika yapıcılar, sivil toplum kuruluşları ve ilgili olabilecek diğer tüm aktörlere toplumun göçe ve göçmenlere yönelik tutumları hakkında fikir verebilir. Bununla birlikte, göç ve entegrasyon yönetimi politika ve girişimleri, TSVS ile gelecekteki çalışmalardan elde edilen bilgilerden yararlanarak hala yaşanmakta olan toplumsal gerginliği azaltmayı amaçlayan alanları belirlemekte yardımcı olabilir. Bu bağlamda, göçün öngörülebilir bir gelecekte siyasi bir husus olmaya devam edeceğini göz önünde bulundurarak, bilimsel ve kanıta dayalı araştırmalara dayanan uzun vadeli politikalar geliştirmek gerekmektedir.

TÜBİTAK 1001 tarafından desteklenen Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması (TSVS), Türkiye’de yaşayan insanların değerlerini ve bakış açılarını anlamayı amaçlamaktadır. Bu proje kapsamında yapılan anketle birlikte, toplumumuzda sorun olarak görülen meselelerin daha iyi kavranması ve bu sorunlarla ilgili farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir.

Özellikle pandemi sonrası ekonomi ve demografide yaşanan dalgalanmalarla birlikte iklim değişikliği ve doğal afetlerin yarattığı belirsizlikler toplumda tehdit ve güvensizlik hislerinin artmasına sebep olmuştur. Bu durum toplumsal değerleri “risk toplumu” teorisi ekseninde incelemeyi elzem hâle getirmiştir.

Bu nedenle TSVS pandemi sonrasında risk unsurları olarak öne çıkan üç temel konu üzerinden toplumsal değerlerdeki değişimi incelemektedir:

- Aile ve toplumsal cinsiyet bağlamında doğurganlık niyetleri
- Komplo teorilerine inanma eğilimleri
- Bireylerin göçmenlere yönelik tutumları

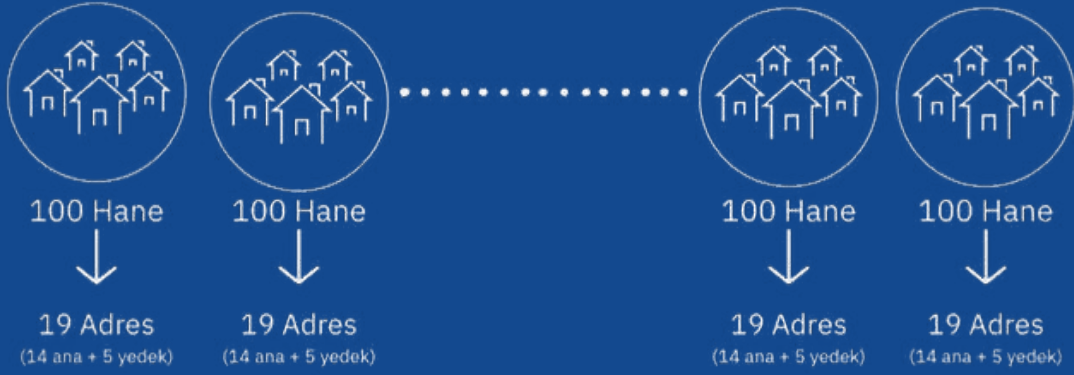
Bu rapor, Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması (TSVS) verilerini kullanarak Türkiye’de farklı yaş, cinsiyet, inanç, eğitim ve gelir gruplarından bireylerin göçmenler hakkındaki algılarına ve göçmenlere yönelik tutumlarına odaklanmaktadır. Çalışmada katılımcıların göçmenlerle olan temas sıklıkları ve nitelikleri ile göçmenler kaynaklı kaynaklara erişim temelli hissettiği tehditler ele alınırken, bireylerin dini pratik ve dini değerleri ile milliyetçilik eğilimlerinin bu tutumlar üzerindeki etkisi de incelenmiştir.

Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması'nda (TSVS), nicel araştırma ve analiz yöntemleri kullanılarak değer değişimleri ülke genelinde yapılan anketlerle ölçülmüştür. Bu anketlerde, alandaki diğer uluslararası çalışmalarla paralel olarak Bilgisayar Destekli Yüz Yüze Anket (CAPI; Computer Assisted Personal Interview) yöntemine başvurulmuştur.

TSVS 2024 örnekleme, Türkiye'de ikamet eden 18 yaş ve üzeri, Türkçe konuşabilen tüm vatandaşları temsil edecek şekilde tasarlanmıştır. Bireyler her aşamada rastgele olasılık yöntemleriyle seçilmiştir. Veriler, Türkiye İstatistik Bölge Birimi Sınıflandırması Düzey 2 (İBBS-2/NUTS-2) kriterlerine göre toplanmıştır. Bu kapsamda, Türkiye genelindeki 81 ilin sosyo-ekonomik benzerliklerine göre gruplandığı 26 alt bölge baz alınarak çok aşamalı küme örnekleme (multistage cluster sampling) kullanılmıştır.

Örneklem seçimi, çok aşamalı küme örneklem tasarımı doğrultusunda üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada Türkiye'nin 26 İBBS-2 (NUTS-2) coğrafi alt bölgesinden her biri 100 haneden oluşan 262 coğrafi küme (Birincil Örneklem Ünitesi/BÖÜ) (PSU) belirlenmiştir. İkinci aşamada, her BÖÜ içinden basit rastgele örnekleme yoluyla 14 ana ve 5 yedek olmak üzere toplam 19 adres seçilmiş ve üçüncü aşamada son doğum günü tekniği kullanılarak her adresten bir kişi belirlenmiştir. Yapılan araştırmada yedek örneklemin aktifleştirilmesine ihtiyaç olmamıştır.

262 Adet PSU (Birincil Örneklem Ünitesi)

$$262 \times 19 = 4978 \text{ Hane}$$

(Ana Örneklem: $262 \times 14 = 3668$)

(Yedek Örneklem: $262 \times 5 = 1310$)

Hane İçi Rastgele Katılımcı Seçimi

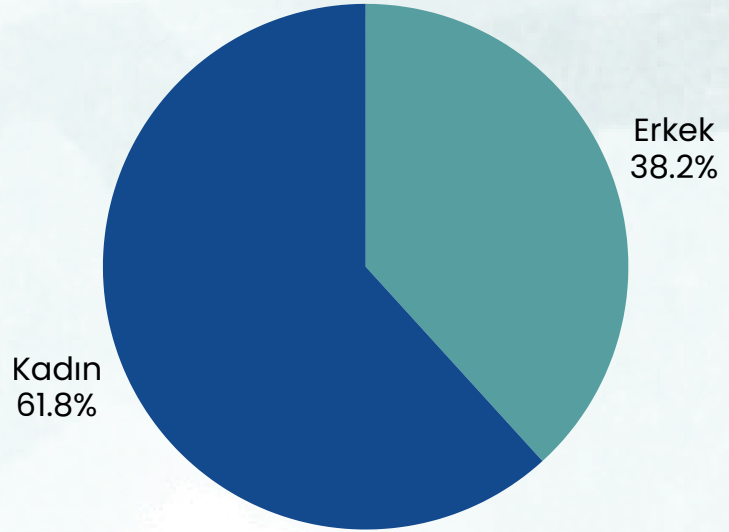
1587 katılımcıyı içeren Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması (TSVS); doğurganlık niyetleri, komplo teorileri ve göçe dair değer ve tutumları niceliksel değişkenler halinde incelemiştir. Saha çalışmasından elde edilen veriler istatistiksel yazılım programı STATA üzerinde temizlenmiş ve analiz edilmiştir. Bu rapor özel olarak TSVS anketinin göç sorularına odaklanmaktadır.

1.2

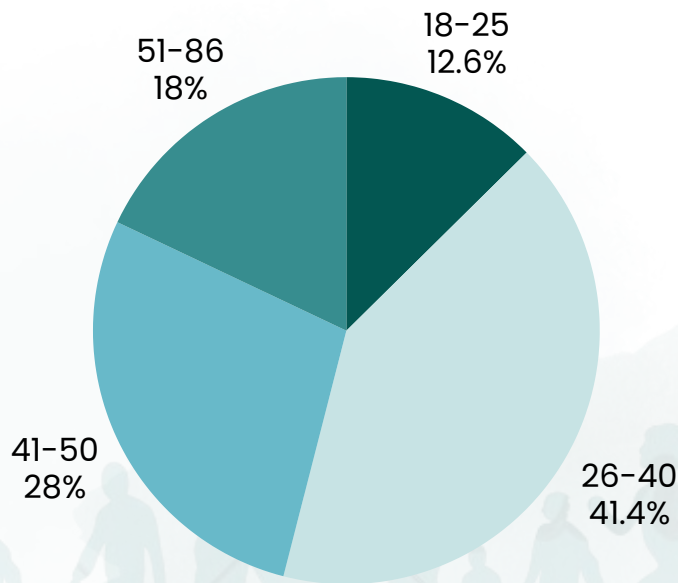
Sosyodemografik Özellikler

Şekil 1.2.1 Cinsiyet Dağılımı, N=1587

Şekil 1.2.1'e göre TSVS anket örnekleminin %61.6'sı kadın ve %38.4'ü erkekten oluşmaktadır.

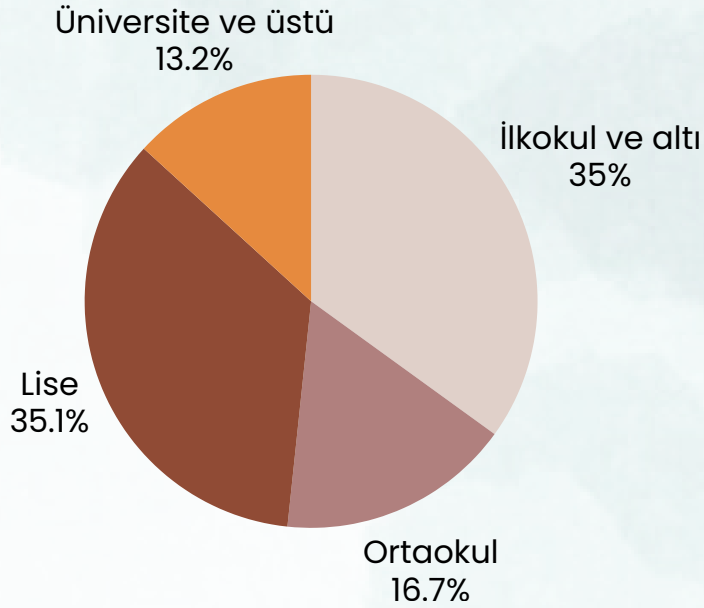

Şekil 1.2.2 Yaş Dağılımı, N=1587

Şekil 1.2.2'de görüldüğü üzere ankete katılanların yaşları 18 ile 86 arasında değişmektedir. Katılanlar yaş gruplarına göre sınıflandırıldığında %12.6'sının 18-25 yaş, %41.4'ünün 26-40 yaş, %28'inin 41-50 yaş ve %18'inin 51-86 yaş grubuna dahil olduğu görülmektedir.

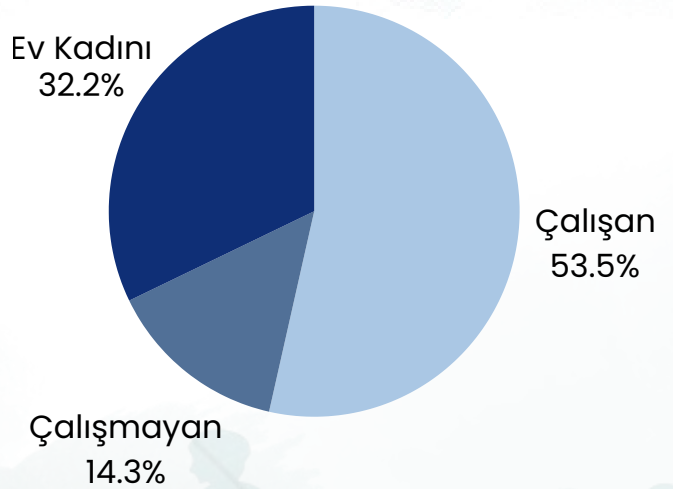
Şekil 1.2.3 Eğitim Durumu, N=1587

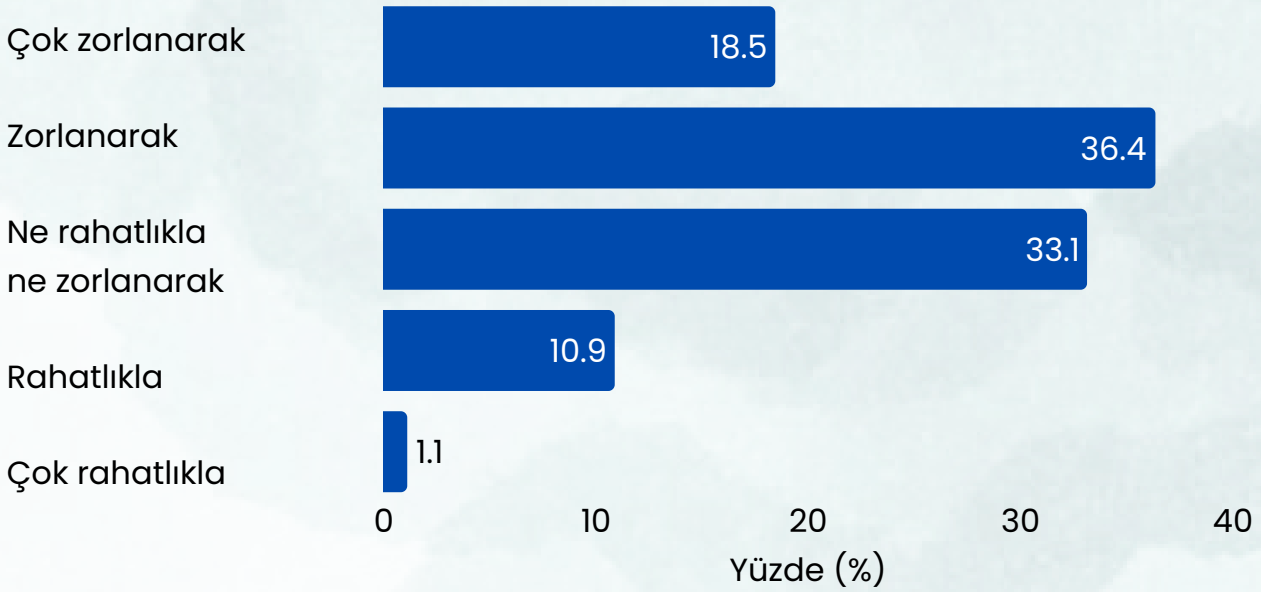
Şekil 1.2.3 katılımcıların eğitim durumlarını göstermektedir. Ankete katılanların eğitim durumları “hiç okula gitmemiş” ile “yüksek lisans ve üzeri” arasında değişmektedir. Katılanların tamamladıkları en yüksek eğitim seviyesine göre sınıflandırıldığında %35’inin ilkokul ve altı grupta yer aldığı, %16.7’sinin ortaokulu tamamladığı görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların %35.1’i liseyi tamamlamış, kalan %13.2’si ile üniversite veya üzeri bir eğitim seviyesini bitirmiştir.

Şekil 1.2.4 Çalışma Durumu, N=1586

Katılımcıların %53.5’i tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak bir işte çalışmakta, %14.3’ü ise çalışmamaktadır. Kalan %32.2 ise ev kadınıdır.

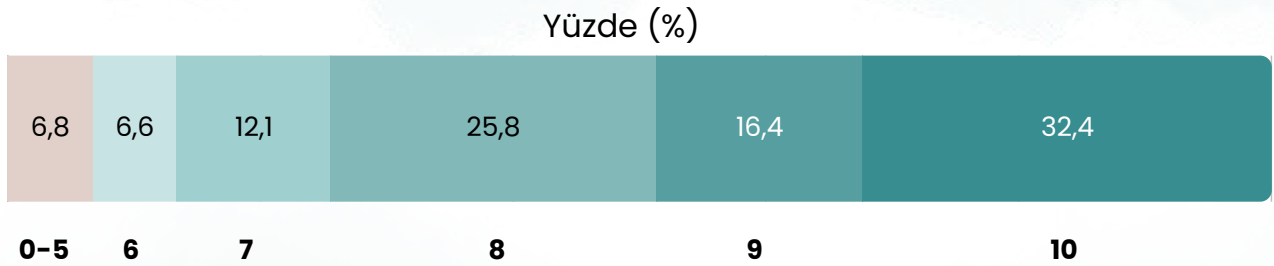

Şekil 1.2.5 Gelir Konforu, N=1587

Şekil 1.2.5 katılımcıların hane gelirlerinin nasıl yaşamalarına imkan sağladığı ile ilgili soruya verdikleri yanıtların dağılımını göstermektedir. Buna göre katılımcıların %18.5'i "Çok zorlanarak", %36.4'ü "Zorlanarak" ve %33.1'i "Ne rahatlıkla ne zorlanarak" cevabını vermişlerdir. Buna karşın hane gelirleriyle "Rahatlıkla" geçindiğini ifade edenler toplam katılımcıların %10.9'unu, "Çok rahatlıkla" geçindiğini ifade edenlerse yalnızca %1.1'ini oluşturmaktadır.

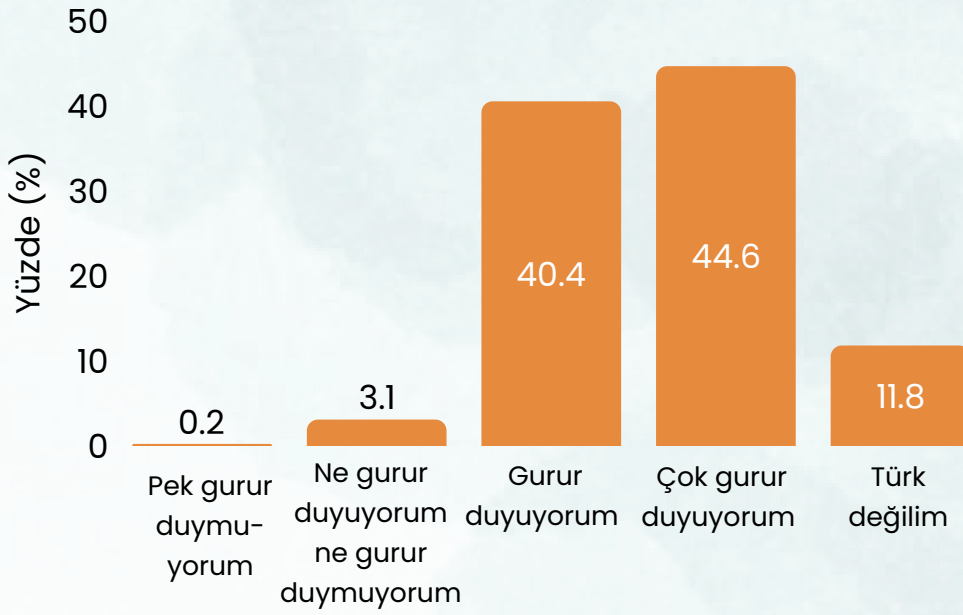
Şekil 1.2.6 Dinin Önemi, N=1582

Şekil 1.2.6'ya göre katılımcıların %32.4'ü dinin "Son derece önemli" olduğunu en yüksek skor (10) ile belirtmiştir. Bu soruya 9 skorunu verenler katılımcıların %16.4'ünü oluştururken 8 skorunu verenlerin oranı %25.8'dir. Bu üç en yüksek kategori birleştirildiğinde, katılımcıların yaklaşık %75'i dini, hayatlarında yüksek derecede öneme sahip bir unsur olarak tanımlamaktadır.

Öte yandan 0-5 arasındaki yanıtların toplamı katılımcıların yalnızca %6.8'ini oluşturmaktadır. Bu durum düşük dini önem düzeyinin örneklemde çok kısıtlı bir yer tuttuğunu göstermektedir.

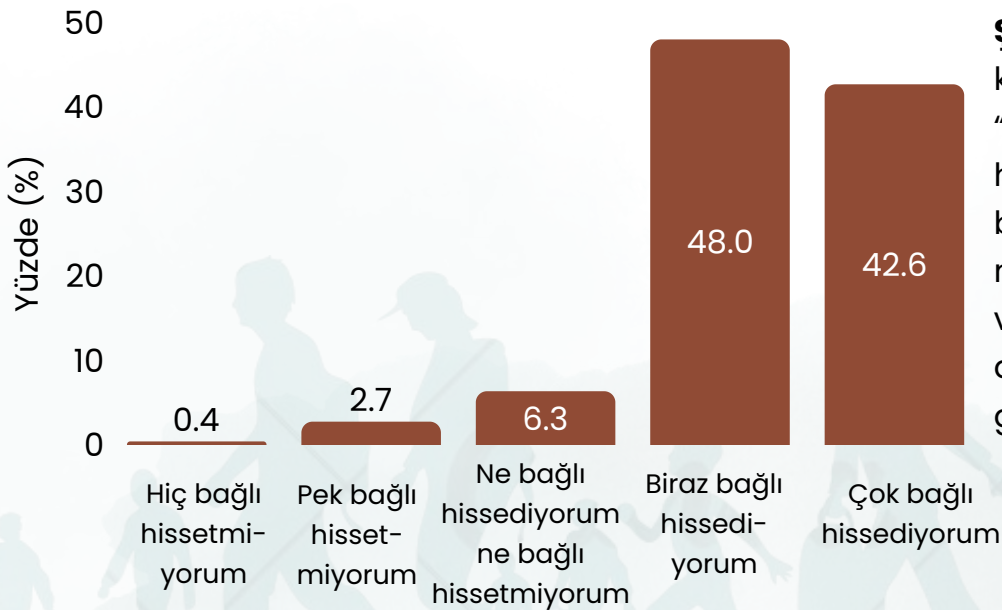
Şekil 1.2.7 Türk Olmaktan Duyulan Gurur, N=1575

Şekil 1.2.7, katılımcıların “Türk olmaktan ne kadar gurur duyuyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımını göstermektedir.

Katılımcıların yaklaşık %85 ile büyük bir çoğunluğu Türk olmaktan gurur duyduklarını belirtirken, %3.1’i ne gurur duyduğunu ne de gurur duymadığını belirtmiştir. Öte yandan Türk olmaktan pek gurur duymadığını belirtenler katılımcıların %0.2’sinden oluşmakta olup, katılımcıların hiçbiri “Hiç gurur duymuyorum” seçeneğini seçmemiştir. Katılımcıların %11.9’i ise Türk olmadıklarını belirtmiştir.

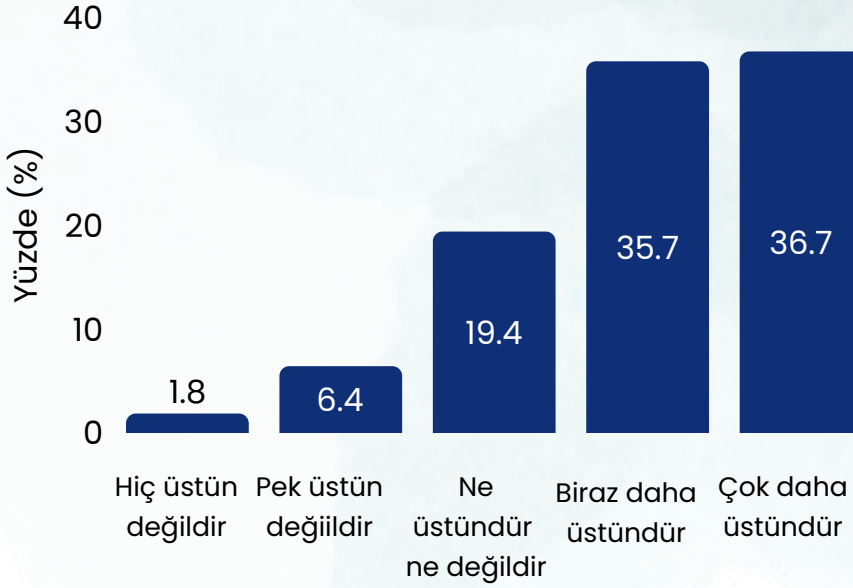
Şekil 1.2.8 Türkiye’ye Bağlılık , N=1583

Şekil 1.2.8, katılımcıların “Türkiye’ye karşı hissettiğiniz bağlılık seviyesi nedir?” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımını göstermektedir.

Katılımcıların %90'dan fazlası Türkiye'ye bağlı hissettiklerini belirtirken, %6.3'ü ne bağlı hissettiğini ne de bağlı hissetmediğini belirtmiştir. Buna karşın katılımcıların sadece çok küçük bir kısmı (%3.1) bağlı hissetmediğini düşünmektedir.

Şekil 1.2.9 Türkiye'nin Üstünlüğü , N=1581

Şekil 1.2.9, katılımcıların "Genel olarak Türkiye'yi diğer ülkelere kıyasla nerede görüyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımını göstermektedir.

Katılımcıların %72.4'ü Türkiye'nin diğer ülkelerden üstün olduğunu, %8.2'si üstün olmadığını belirtmektedir. Türkiye'nin ne üstün olduğu ne de olmadığını düşünenler ise %19.4'tür.

Milliyetçilik düzeyine yönelik soru verileri içeren Şekil 1.2.7, Şekil 1.2.8 ve Şekil 1.2.9 göstermektedir ki anket katılımcılarının büyük çoğunluğu milliyetçi eğilimlerle uyuşan yanıtlar vermiştir.

1.3

Göçmen Tanımı ve Yaklaşımı

Bu araştırmada "göçmen" kavramı, TSVS anketinde kullanılan genel çerçeveye uygun olarak ele alınmıştır. Anket soruları, katılımcıların zihninde genellikle "yabancı uyruklu kişiler", "ülkeye sonradan gelenler" veya "mülteciler/sığınmacılar" gibi geniş bir yelpazeyi kapsayacak şekilde formüle edilmiştir. Bu bağlamda, "göçmen" terimi, hem uluslararası koruma altındaki bireyleri (mülteciler, sığınmacılar vs.) hem de çalışma veya aile birleşimi gibi farklı nedenlerle Türkiye'ye gelmiş olan yabancı uyruklu kişileri kapsayan geniş bir anlamda kullanılmıştır.

Anket soruları spesifik olarak bir uyruğu hedeflememekte, genel bir "göçmen" algısını ölçmeyi amaçlamaktadır. Özellikle Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki göçmen nüfusunun önemli bir kısmını oluşturması nedeniyle, katılımcıların yanıtlarının bu grubu varsayabileceği düşünülmüş ve anketin Göç Bölümünün başında anketörler tarafından katılımcılara "Göçmen derken ülkemiz sınırları içerisinde yaşayan yabancı uyruklu insanların tamamını kast ediyoruz." bilgi mesajı iletilerek katılımcıların kavramı doğru algılaması hedeflenmiştir.

Türkiye ve Göç

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana göç süreci, Türkiye'yi farklı ve çok boyutlu şekillerde etkilemiştir. Tarihi boyunca mülteci ve göçmen alan, aynı zamanda hem bir transit geçiş alanı olmuş hem de göç veren bir ülke olan Türkiye'de göç meselesi ancak 2010'lu yıllarda Suriyeli mültecilerin gelişiyle birlikte kamusal tartışmaların odağı haline gelmiştir (İçduygu ve Bayraktar Aksel, 2023). Bu uzun süreli yerinden edilme süreci, göç olgusunu kademeli olarak toplumsal tartışmaların en ön safına taşımıştır.

Son yıllarda yükselen yabancı düşmanlığı, 2019 yerel seçimlerinde bu konunun temel bir seçim gündemine dönüşmesiyle doruk noktasına ulaşmıştır. 2019 yerel seçimleri ve 2023 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde göçmenlerin entegrasyonu, varlıkları ve sınır dışı edilmeleri siyasi partilerin ve adayların gündemlerinde büyük önem taşıyan konular olarak yer almıştır (Balta vd. 2023). Bu durum, göçmenlik meselesinin kamuoyunda ne kadar hassas bir konu olduğunu ve siyasi kutuplaşmada oynadığı rolü ortaya koymaktadır.

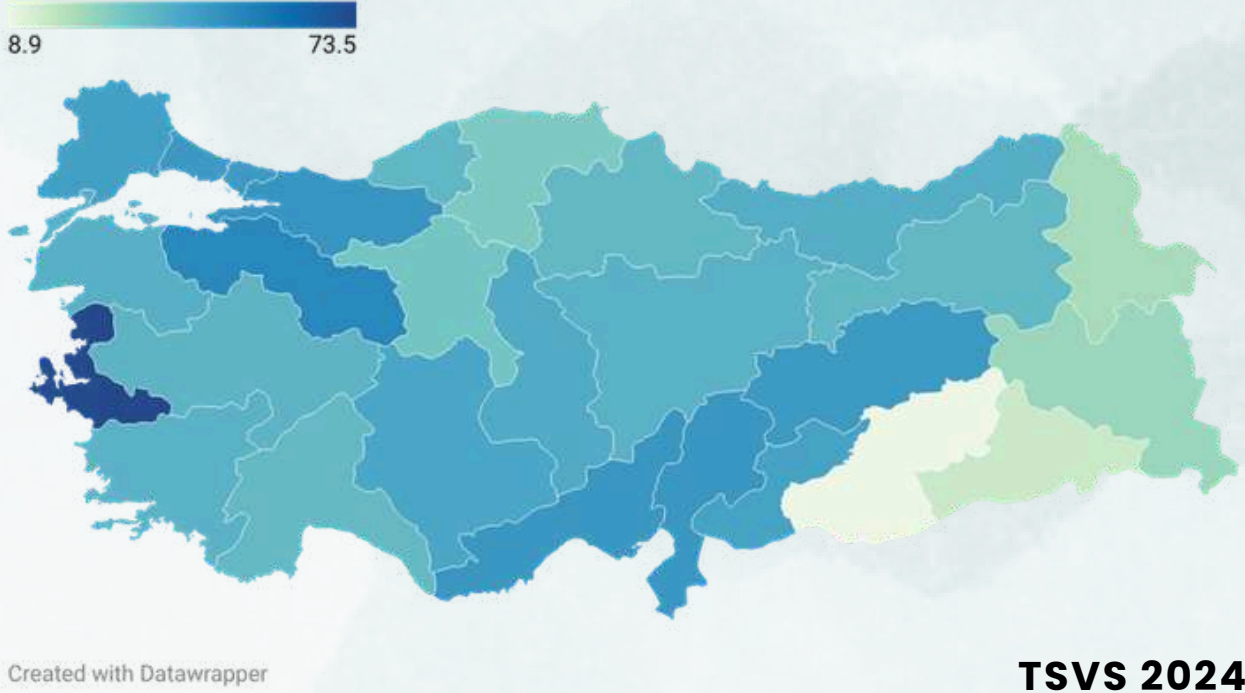
Göç konusuna kamuoyunun ilgisinin artmasıyla birlikte Türkiye, göç yönetimi altyapısını geliştirme sürecine girmiştir. Göç yönetimi politikalarının amaçlarından biri göçü düzenleyerek tehditleri ve risk algısını ele almayı amaçlamaktadır. Türkiye, 2024 yılında 4.3 milyonu yabancı uyruklu, diğer pek çok statünün yanı sıra Geçici Koruma, Uluslararası Koruma statüsü ve kısa dönem ikamet izni gibi statülere sahip kişiyi barındırmıştır (TÜİK, 2025). Bu uygulamalara rağmen, Türkiye'de göçmen karşıtı söylemlerin arttığı gözlemlenmektedir. Bu söylemler genellikle ekonomik kaygılar (işsizlik, kaynak dağılımı), güvenlik endişeleri (suç oranları), kültürel farklılıklar ve demografik değişim korkuları tarafından şekillenmektedir.

Sosyal medyada ve bazı medya kuruluşlarında yayılan dezenformasyon ve önyargılar, göçmen karşıtı tutumların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Siyasi aktörlerin bu retoriği kullanması da toplumsal gerginlik potansiyelini artırmaktadır.

Göçmen sayısının ve oranının kamuoyu tarafından nasıl algılandığı, göçmenlere yönelik tutumların anlaşılmasında kritik bir öneme sahiptir. Bu bölümde, TSVS verileri kullanılarak, katılımcıların Türkiye'deki ve kendi çevrelerindeki göçmen sayısına ilişkin algıları ile bu algıların yarattığı endişe düzeyleri incelenecektir.

Literatürde, göçmen sayısına ilişkin yanlış algıların yaygın olduğu ve bu algıların genellikle medya temsilleri, siyasi söylemler ve kişisel deneyimlerle şekillendiği belirtilmektedir (Pettigrew, 1998; Stephan et al., 2005; Meuleman et al., 2019). Özellikle göçmen karşıtı anlatıların yoğun olduğu toplumlarda, gerçek sayılarla algılanan sayılar arasındaki farkın daha da açıldığı gözlemlenmiştir (Ceabanu ve Escandell, 2010). Türkiye bağlamında da benzer eğilimlerin olup olmadığı, bu çalışmanın odak noktalarından biridir. Türkiye'de yapılan önceki araştırmalar, kamuoyunun göçmen sayısını abartma eğiliminde olduğunu ve bu durumun göçe yönelik olumsuz tutumlara yol açtığını göstermektedir (Fisunoğlu ve Sert, 2018).

Şekil 2.1 Türkiye’de yaşayan göçmen oranı (%) algısı, N=1579

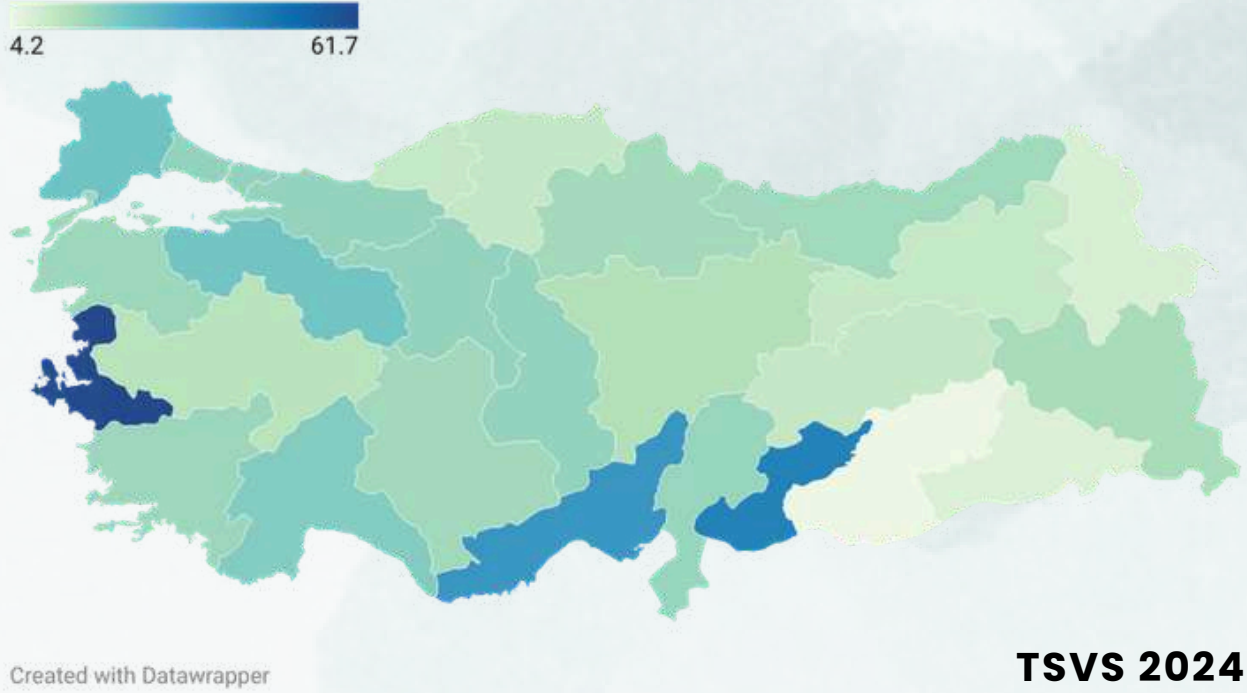

Şekil 2.1 katılımcıların Türkiye’de yaşayan 100 kişiden kaçının göçmen olduğu sorusuna verdikleri yanıtların 26 bölgeden oluşan İBBS-2* seviyesine göre ortalamalarını göstermektedir. Bu soru ile katılımcıların ulusal düzeydeki göçmen yoğunluğu hakkındaki genel algıları ölçülmektedir.

Haritadaki verilere bakıldığında, Türkiye’de göçmen algısının en yüksek olduğu yer diğer bölgelere kıyasla İzmir’dir ve buradaki katılımcılar Türkiye’deki 100 kişiden 73.5’inin göçmen olduğunu belirtmiştir. İç Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz’de bu oran %30-%40 bantlarında orta seviyede seyretmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi’nin doğusunda daha düşük skorlar gözlemlenirken en düşük oran 100 kişiden 8.9’unun göçmen olduğunun belirtildiği Diyarbakır ve Şanlıurfa alt bölgesidir.

*26 İBBS-2 bölge tablosu için bkz. syf 50

Şekil 2.2 Katılımcının yaşadığı çevredeki göçmen oranı (%) algısı, N=1587

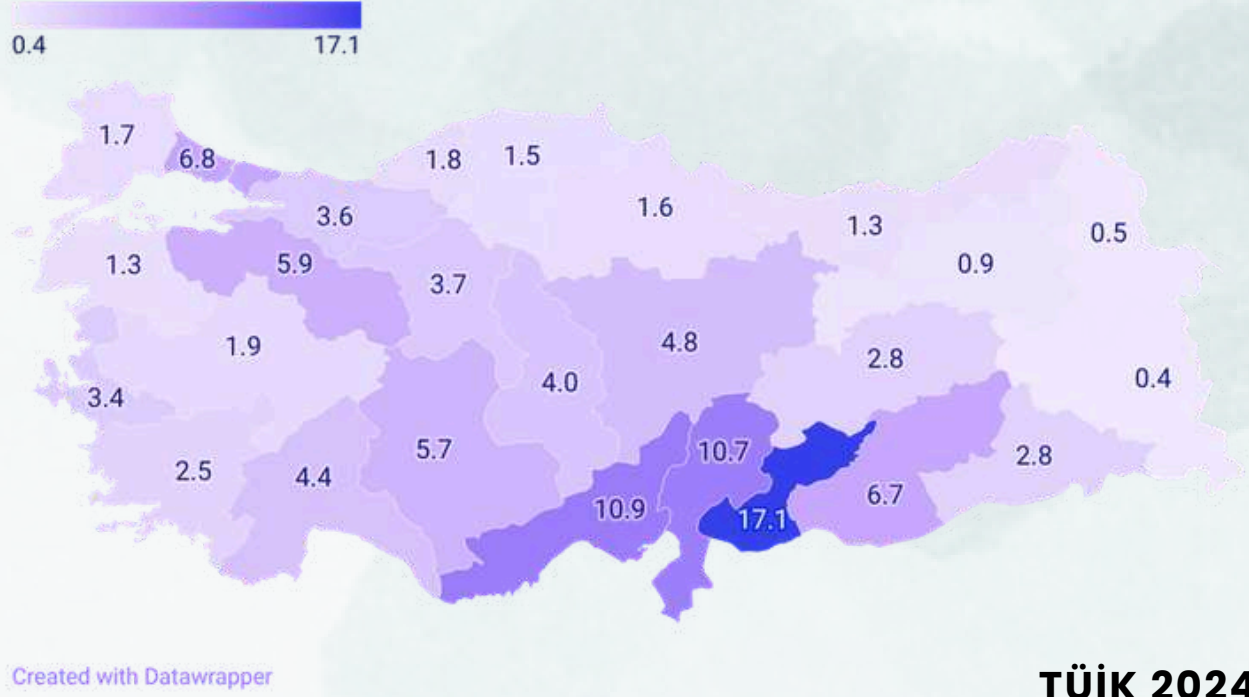

Şekil 2.2 katılımcıların yaşadıkları çevredeki 100 kişiden kaçının göçmen olduğu sorusuna verdikleri yanıtların 26 bölgeden oluşan İBBS-2 seviyesine göre ortalamalarını göstermektedir. Bu soru ile katılımcıların kendi yakın çevrelerindeki göçmen varlığına ilişkin algıları ölçülmektedir.

İzmir bölgesindeki katılımcılar çevrelerindeki 100 kişiden 61.7'sinin göçmen olduğunu söyleyerek en yüksek orana ulaşmıştır. En düşük oran ise çevrelerindeki 100 kişiden 4.2'sinin göçmen olduğunun belirtildiği Diyarbakır ve Şanlıurfa alt bölgesidir.

Haritaya bakıldığında, Türkiye'de göçmen algısını gösteren haritayla kıyaslandığında verilerin büyük ölçüde azaldığı göze çarpmaktadır. Türkiye genelindeki göçmenlere yönelik algının yüksek olduğu illerde bile, birçok katılımcı için çevreye yönelik göçmen algıları bu algıyla uyum içinde değildir.

Şekil 2.3 TÜİK Verilerine Göre Türkiye’deki Toplam Yabancı Uyruklu Nüfusun Genel Nüfusa Oranı (2024)

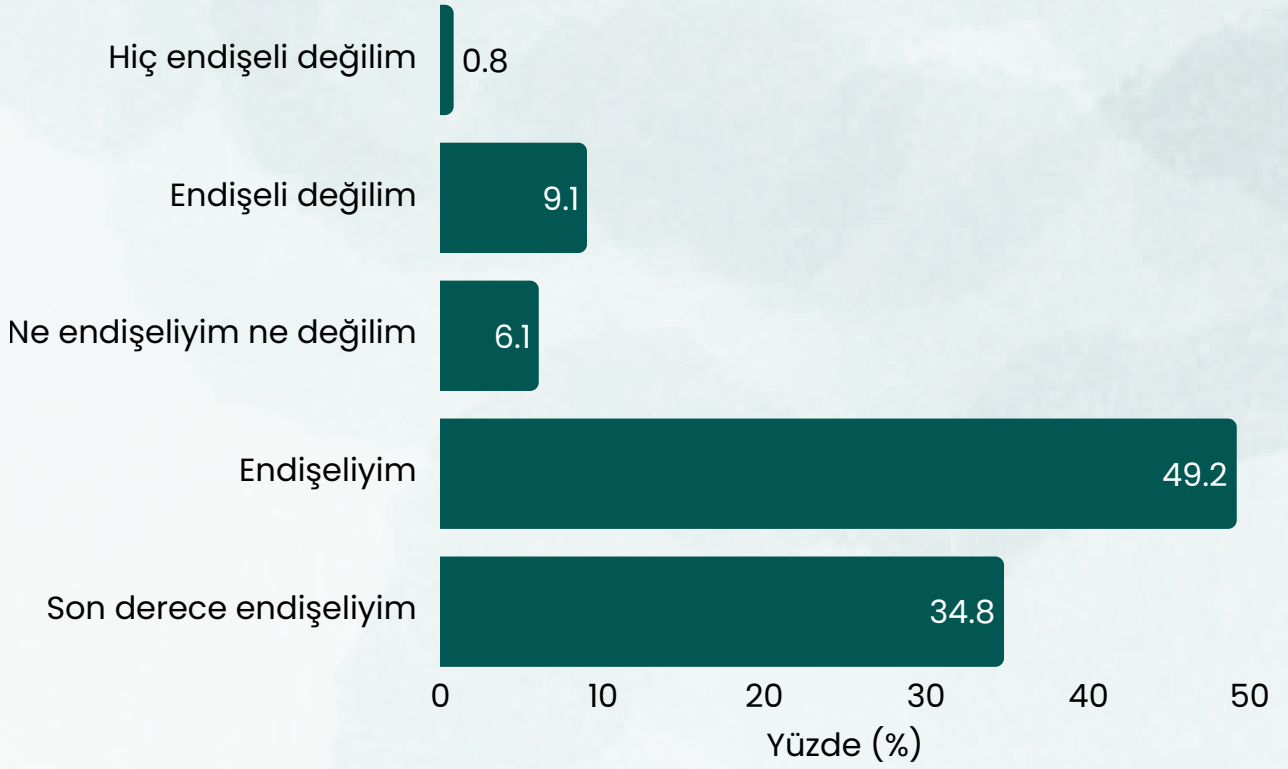

TÜİK 2024

Şekil 2.3 Türkiye İstatistik Kurumu’nun Uluslararası Göç İstatistikleri 2024 (TÜİK 2025) verilerine göre oluşturulmuş olup, Türkiye’deki kayıtlı yabancı uyruklu nüfusun toplam nüfus içindeki payını yüzdelik biçiminde göstermektedir.

Haritada en koyu renkle belirtilen ve yabancı uyruklu nüfus oranının en yüksek olduğu bölge %17.1 ile Güneydoğu Anadolu aksında (Gaziantep, Adıyaman, Kilis) yer almaktadır. Bu bölgeyi %10.9 ve %10.7 gibi yüksek oranlarda komşu bölgeler (Mersin-Adana ve Şanlıurfa-Diyarbakır hattı) takip etmektedir. Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri (Erzurum, Ağrı, Ardahan ve çevresi) ise %0.4-%0.5 ile yabancı uyruklu nüfusun en az yoğun olduğu yerlerdir.

Şekil 2.4 Ülkemizdeki göçmenlerin sayısı konusundaki endişe seviyesi (%), N=1579

Şekil 2.4 göçmen sayısına ilişkin algının yarattığı duygusal tepkiyi, yani endişe düzeyini göstermektedir. 1'in "Hiç endişeli değilim" 5'in "Son derece endişeliyim" anlamına geldiği ölçekte katılımcıların %34.8'i Türkiye'deki göçmen sayısı konusunda "son derece endişeli" olduklarını belirtirken, %49.2'si "endişeli" olduğunu belirtmiştir. Buna karşı göçmenlerin sayısı konusunda endişeli olmadıklarını belirten katılımcıların oranı %9.9'dur.

Değerlendirme

Bu kısımda ele alınan bulgular, katılımcıların Türkiye'deki toplam göçmen sayısı algısının hem yaşadıkları çevrede bulunan göçmen sayısı hakkındaki algılarından hem de TÜİK verilerinin belirttiği sayılardan fazla olduğunu göstermektedir (TÜİK, 2025). Gözlemlenen bu fark, medyaya ve siyasi sahnelere yansımakta olan göçmen karşıtı retoriğin toplumsal alanda objektif bilgilerden daha fazla yer bulduğunu ileri sürmektedir. Türkiye'de, TÜİK tarafından yayımlanan göçmen sayısı ile halk tarafından algılanan oran arasındaki farkın açıldığının gözlemlenmesi, aynı alanda yapılmış daha önceki çalışmaları doğrular niteliktedir (Fisunoglu ve Sert, 2018).

Bahsedilen farkın en belirgin olarak gözlemlendiği bölgeler Ege ve Doğu Karadeniz olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgu, tehdit algısını etkileyen temel faktörleri ve zaman içinde yaşanan değişimleri belirlemek adına bölgeler arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılması ihtiyacını belirgin hale getirmektedir.

Bu bulguları takiben katılımcıların yüzde sekseninden fazlasının göçmenlerin sayısı hakkında endişe duyduklarını belirttiği görülmektedir. Katılımcıların öznel deneyimleri üzerine sahip oldukları göçmen sayısı algısı ile gözlemlenen endişe seviyeleri arasında bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

Gelecek bölümlerde toplumdaki göçmen kaynaklı tehdit algıları ve alan paylaşımı üzerine kabul düzeyleri incelenecektir. Analizler için bu bölümde tespit edilen endişe seviyelerinin yanı sıra halkın göçmenlerle aynı kamusal alanları paylaşmaya yönelik tutumları incelenecektir.

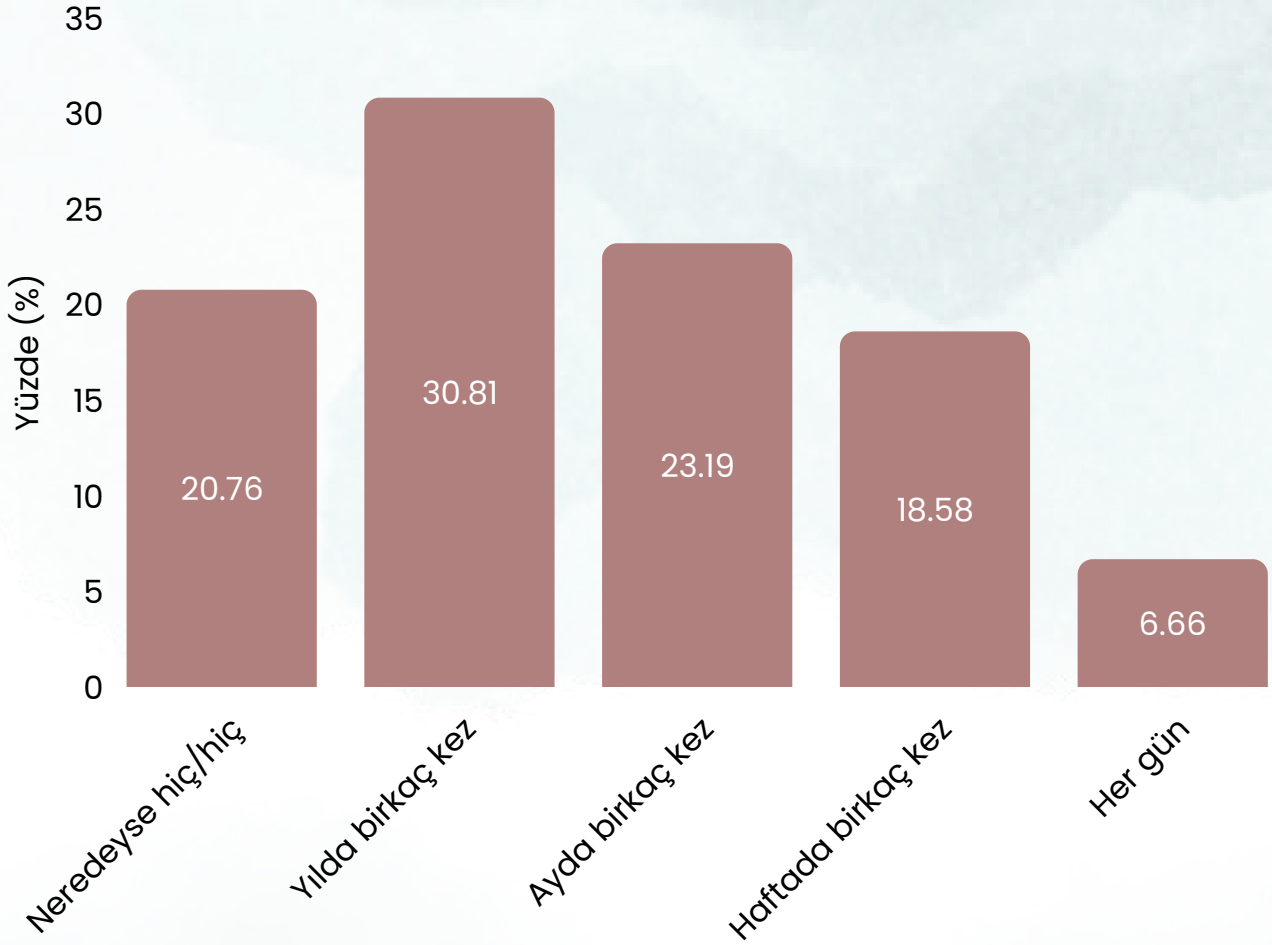
Toplumsal gruplar arasındaki doğrudan temasın, önyargıları azaltma ve olumlu tutumları geliştirme potansiyeli, sosyal psikolojide "temas hipotezi" olarak bilinir. Bu bölümde, TSVS verileri kullanılarak, katılımcıların günlük yaşamlarında göçmenlerle ne sıklıkta iletişim kurdukları ve bu iletişimin niteliği ile göçmenlerle aynı kamusal ve özel alanları paylaşma konusundaki kabul düzeyleri incelenecektir.

Temas hipotezi (Allport, 1954), uygun koşullar altında (eşit statü, ortak hedefler, işbirliği ve otorite desteği), farklı gruplar arasındaki doğrudan temasın önyargıları azaltabileceğini ve gruplararası ilişkileri geliştirebileceğini öne sürmektedir. Uluslararası literatürde, temas hipotezinin göçmenlere yönelik tutumlar üzerindeki olumlu etkisi birçok çalışmada doğrulanmıştır (Gonzalez vd. 2008; Pettigrew, 1998; Pettigrew ve Tropp, 2006). Göçmenlerle kişisel düzeyde etkileşime giren bireylerin, genellikle göçmenlere karşı daha az önyargılı ve daha hoşgörülü oldukları gözlemlenmiştir (McLaren, 2003).

Türkiye bağlamında da temas hipotezinin geçerliliği üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Acar, 2021; Yaylacı ve Bakiner, 2025). Özellikle Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde, yerel halkın göçmenlerle olan temasının niteliği ve sıklığı, göçmenlere yönelik tutumları kayda değer ölçüde etkilemektedir (Acar, 2021; Yaylacı ve Bakiner, 2025). Ancak, temasın niteliği (olumlu veya olumsuz deneyimler) ve temasın gerçekleştiği bağlam (işyeri, komşuluk, kamu alanları) da söz konusu tutumlarda önem teşkil etmektedir (Laurence vd. 2018). Bu alanda Türkiye özelinde gerçekleştirilen araştırmalar sınırlıdır. Temasın gerçekleştiği bağlamın ve niteliğinin yanı sıra, göçmenlerle etkileşime giren bireylerin cinsiyet, gelir düzeyi ve çalışma durumu gibi deneyimlerinin de söz konusu temasa önemli ölçüde etki ettiği saptanmıştır (Newman vd. 2012). Bu doğrultuda, bu kısımda bahsedilen eksenlere yönelik incelemeler yapılmıştır.

Yerel halkın göçmenlerle kurdukları etkileşimin düzeyini ölçmek amacıyla 1'in "Neredeyse hiç/hiç", 5'in "Her gün" anlamına geldiği bir ölçekte katılımcılara göçmenlerle günlük hayatlarında (markette, işyerinde, toplu taşımada vs.) kurdukları sözlü iletişim sıklığı sorulmuştur.

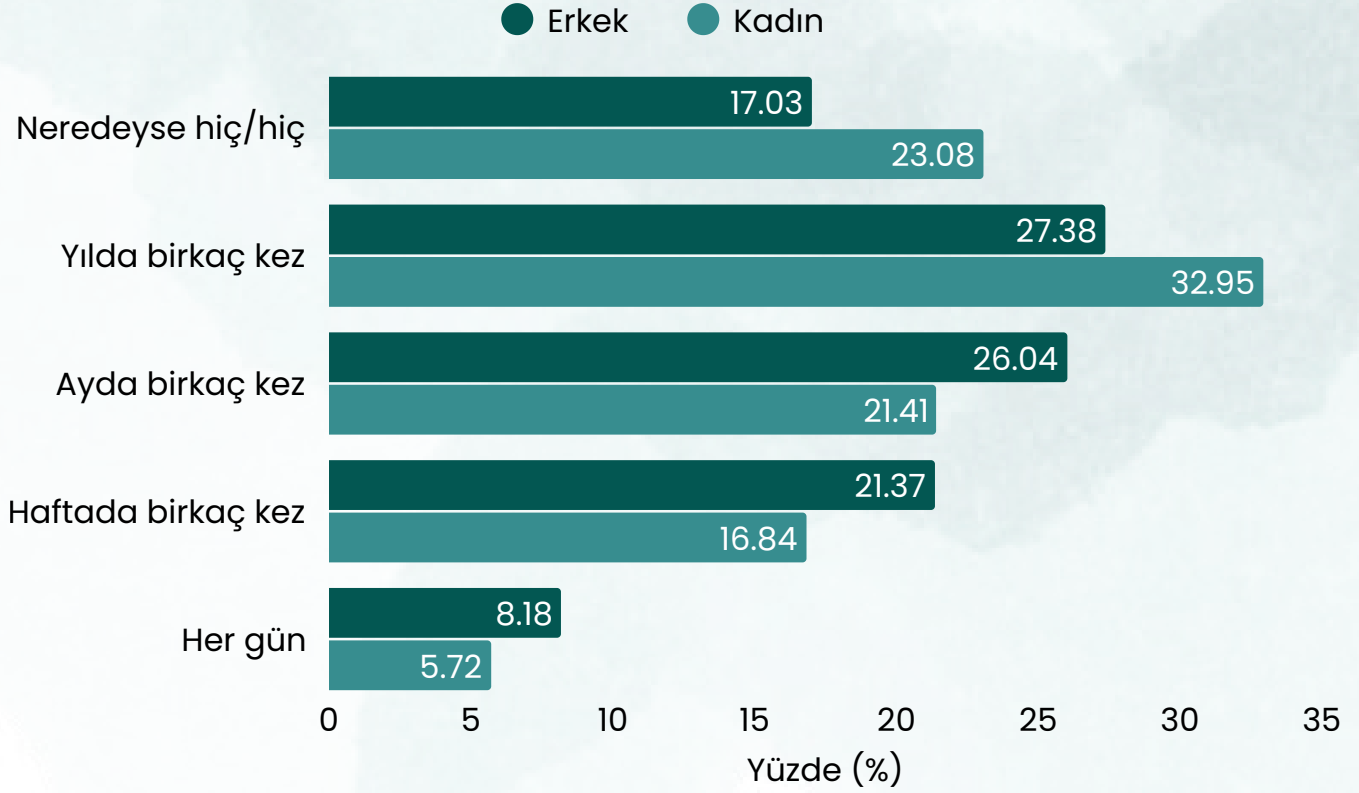
Şekil 3.1 Günlük hayatta (markette, işyerinde, toplu taşımada vb.) göçmenlerle iletişim kurma sıklığı, N=1561

Şekil 3.1'e göre katılımcıların %20.76'sı göçmenlerle neredeyse hiç/hiç iletişim kurmadıklarını belirtirken, %30.81'i yalnızca yılda birkaç kez sözlü iletişim kurduğunu belirtmiştir. Bu durum katılımcıların yarısından fazlasının göçmenlerle iletişim sıklığının düşük olduğunu göstermektedir.

Buna karşın katılımcıların %6.66'sı göçmenlerle her gün, %41.77'si ise en az ayda birkaç kez sözlü iletişim kurduğunu belirtmiştir.

Şekil 3.2 Günlük hayatta (markette, işyerinde, toplu taşımada vb.) göçmenlerle iletişim kurma sıklığının cinsiyete göre dağılımı, N=1561

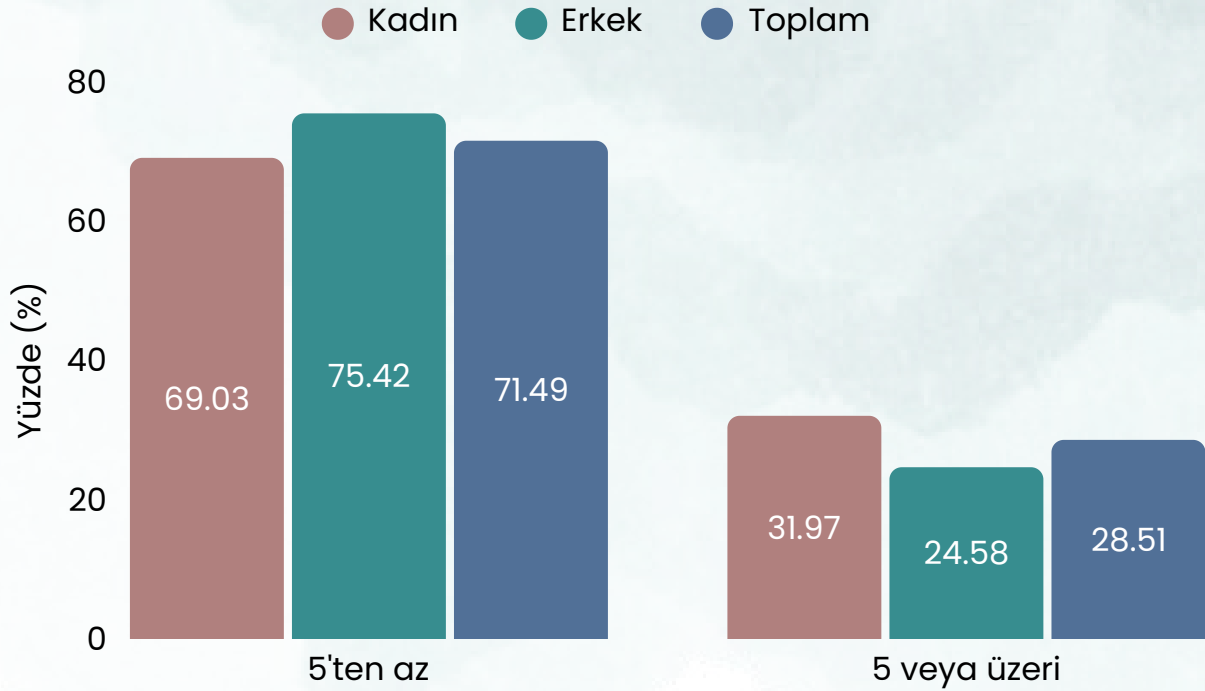

Şekil 3.2 katılımcıların göçmenlerle kurdukları sözlü iletişimin cinsiyete göre dağılımını göstermektedir.

Erkeklerin %17.03'ü iletişim sıklıklarını "Neredeyse hiç/hiç" olarak belirtirken bu oran kadınlarda %23.08'dir. Benzer bir fark "Yılda birkaç kez" seçeneğinde de bulunmakta ve bu grupta kadınların oranı erkeklerden %5.57 daha fazla gözlemlenmektedir. Buna karşılık, iletişim sıklığı arttıkça erkeklerin oranının yükselmesi, erkeklerin kadınlara kıyasla göçmenlerle daha sık sözlü iletişim kurduğuna işaret etmektedir.

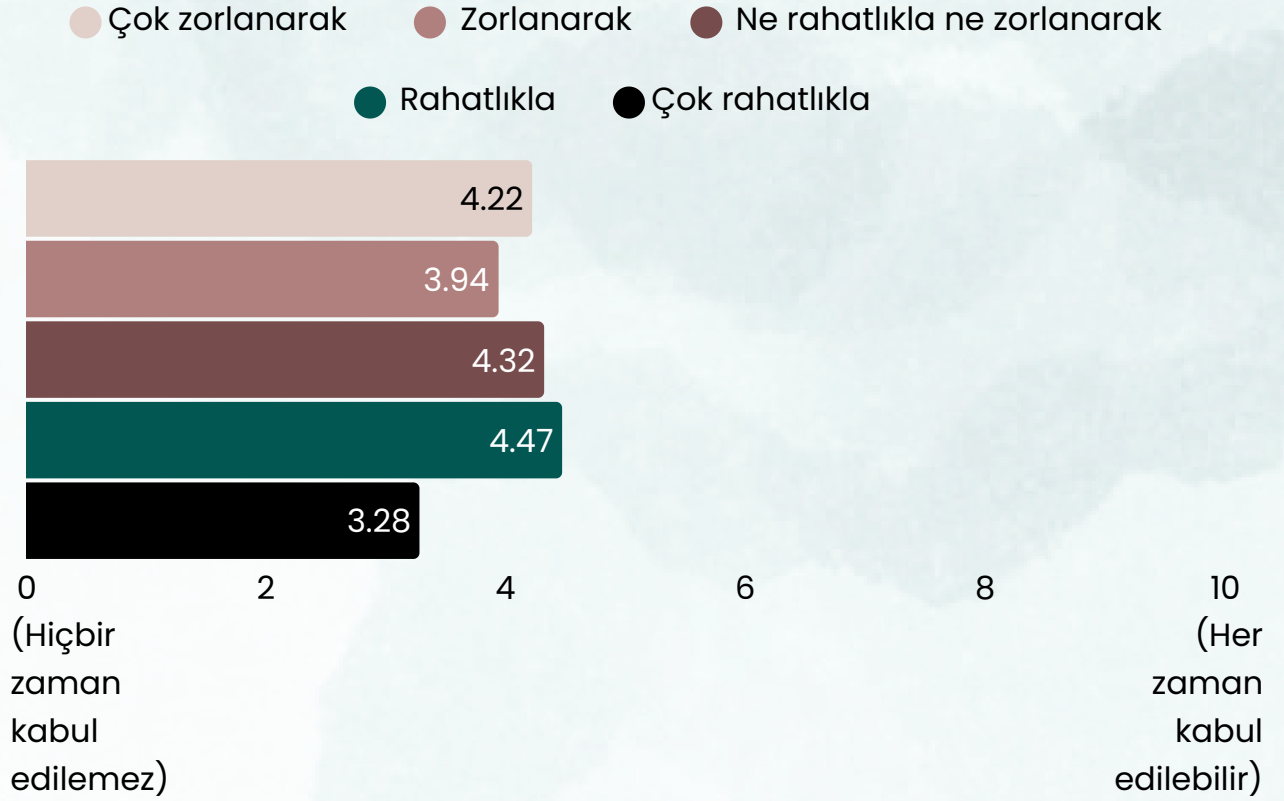
Sıradaki sorular yerel halkın göçmenlerle aynı kamusal ve özel alanları paylaşma konusundaki kabul düzeylerini ölçmektedir.

Şekil 3.3 Göçmenlerle aynı iş yerinde çalışmak, N=1582

Şekil 3.3, 0'ın "Hiçbir zaman kabul edilemez", 10'un "Her zaman kabul edilebilir" anlamına geldiği bir ölçekte katılımcıların göçmenlerle aynı iş yerinde çalışma ifadesine verdikleri yanıtları iki kategori olacak şekilde göstermektedir. Bu ifadeye 0 ile 4 arasında yanıt verenler toplam katılımcıların %71.49'unu oluştururken, katılımcıların %28.51'i ifadeyi 5 ile 10 arasında değerlendirmiştir. Cinsiyete göre bakıldığında ise erkeklerin %75.42'si, kadınların ise %69.03'ü ifadeyi 5'ten daha az skorlarla değerlendirmiştir. Bu durum, erkeklerin kadınlara kıyasla göçmenlerle aynı iş ortamında çalışma fikrini daha güçlü bir biçimde reddettiğini göstermektedir. Bir diğer deyişle kadınlar, göçmenlerle aynı iş yerini paylaşmaya yönelik daha olumlu bir tutum sergilemektedir.

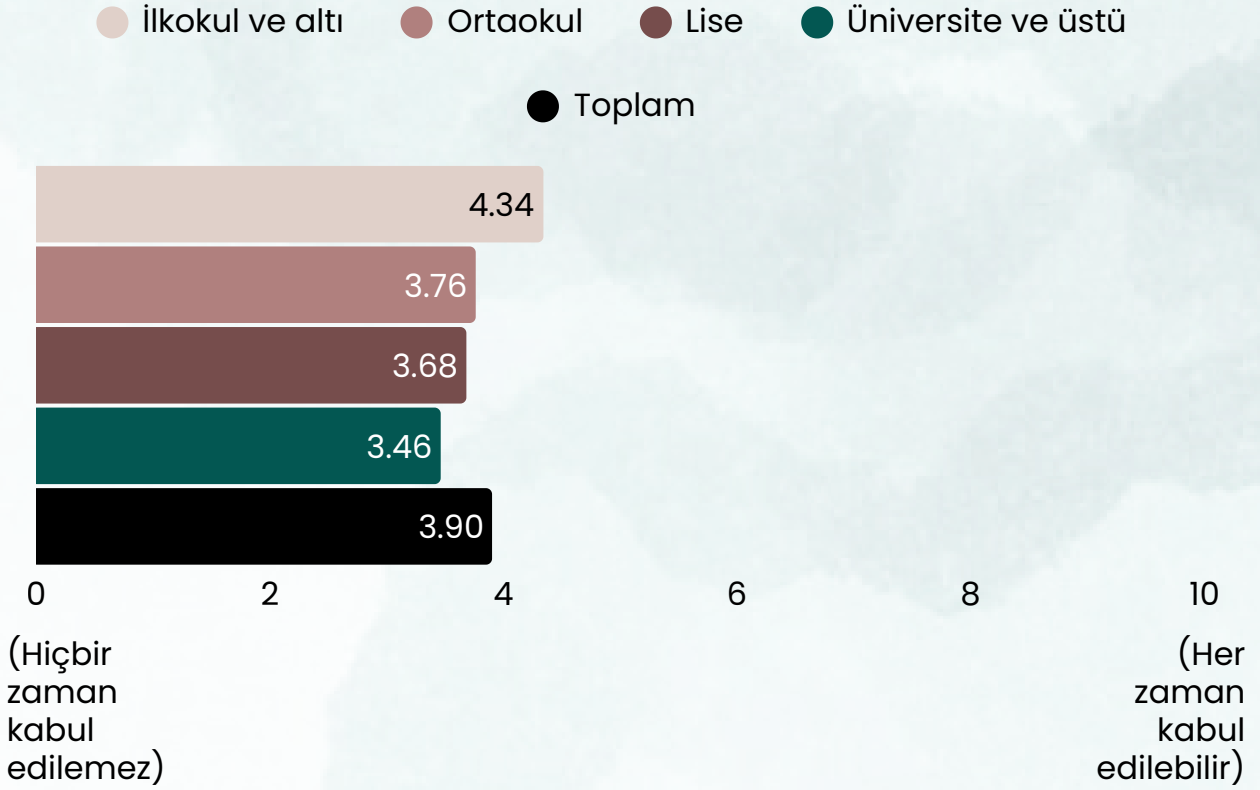
Şekil 3.4 Göçmenlerle halka açık alanları paylaşmanın gelir rahatlığına göre ortalaması, N=1583

Şekil 3.4 göçmenlerle park, bahçe gibi halka açık alanları paylaşmayı 0'ın "Hiçbir zaman kabul edilemez", 10'un "Her zaman kabul edilebilir" anlamına geldiği bir ölçekte ne kadar kabul ettiklerini katılımcıların gelir rahatlığına göre ortalamasına göre göstermektedir. Gelir rahatlığı, 1'in "Çok zorlanarak" ve 5'in "Çok rahatlıkla" anlamına geldiği bir ölçekte "Hane geliriniz nasıl yaşamınıza imkan sağlıyor?" ile ölçülmüştür.

Şekilde görüldüğü üzere göçmenlerle halka açık alanları paylaşma konusunda her bir gelir rahatlığı grubunda da ortalama 5'in altındadır. Gruplar arasında en yüksek skor 4.47 ile gelirleriyle "Rahatlıkla" geçindiğini ifade edenler olurken "Çok zorlanarak" ve "Ne rahatlıkla ne zorlanarak" diyenlerin ortalaması da bu skora yakındır. Öte yandan "Zorlanarak" geçinecekleri gelire sahip olanlar 3.94 ortalama ile diğerlerine kıyasla bu ifadeyi daha az kabul edilebilir görmüşlerdir. Göçmenlerle halka açık alanları paylaşmayı en az kabul edilebilir gören katılımcıların (3.28) gelirleriyle "Çok rahatlıkla" geçindiklerini ifade etmeleri çarpıcı bir bulgudur.

Şekil 3.5 Çocuğunuzun göçmen çocuklarla aynı okula gitmesinin eğitim durumuna göre ortalaması , N=1584

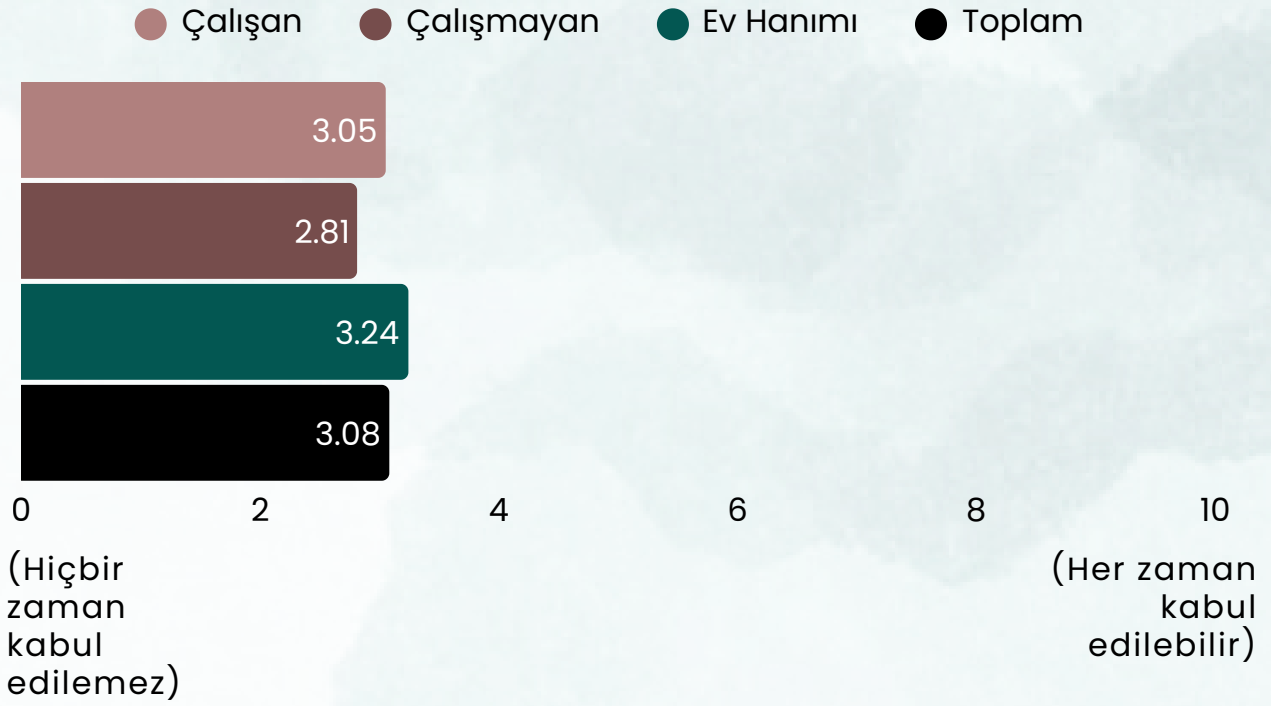

Şekil 3.5 katılımcıların, çocuğunuzun göçmen çocuklarla aynı okula gitmesini 0'ın "Hiçbir zaman kabul edilemez", 10'un "Her zaman kabul edilebilir" anlamına geldiği bir ölçekte ne kadar kabul ettiklerini, katılımcıların eğitim durumuna göre göstermektedir. Eğitim durumu "İlkokul ve altı", "Ortaokul", "Lise" ve "Üniversite ve üstü" olmak üzere 4 kategoriye ayrılmıştır.

Şekilde görüldüğü üzere katılımcıların çocuklarının göçmen çocuklarıyla aynı okula gitmesi konusunda genel ortalama 3.90'dır. Gruplar arasında en yüksek ortalama ise 4.34 ile "İlkokul ve altı" eğitim grubunda yer alan katılımcılar arasında olurken, Ortaokul düzeyinde eğitime sahip katılımcıların bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalaması 3.76'dır. En düşük ortalamalar ise sırasıyla 3.68 ortalama ile "Lise" eğitimine sahip olanlar ve 3.46 ortalama ile "Üniversite ve üstü" eğitime sahip olan katılımcılara aittir.

Elde edilen bulgular, eğitim seviyesinin artmasıyla katılımcıların çocuklarını göçmen çocuklarla aynı okula göndermeye daha olumsuz yaklaştığını göstermektedir.

Şekil 3.6 Göçmenlere çalışma izni sağlanması ifadesinin istihdam durumuna göre ortalaması, N=1579

Şekil 3.6 göçmenlere çalışma izni sağlanmasının 0'ın "Hiçbir zaman kabul edilemez", 10'un "Her zaman kabul edilebilir" anlamına geldiği bir ölçekte ne kadar kabul ettiklerinin ortalamasını katılımcıların istihdam durumuna göre göstermektedir. İstihdam durumu "Çalışan", "Çalışmayan" ve "Ev hanımı" olarak 3 gruba ayrılmıştır.

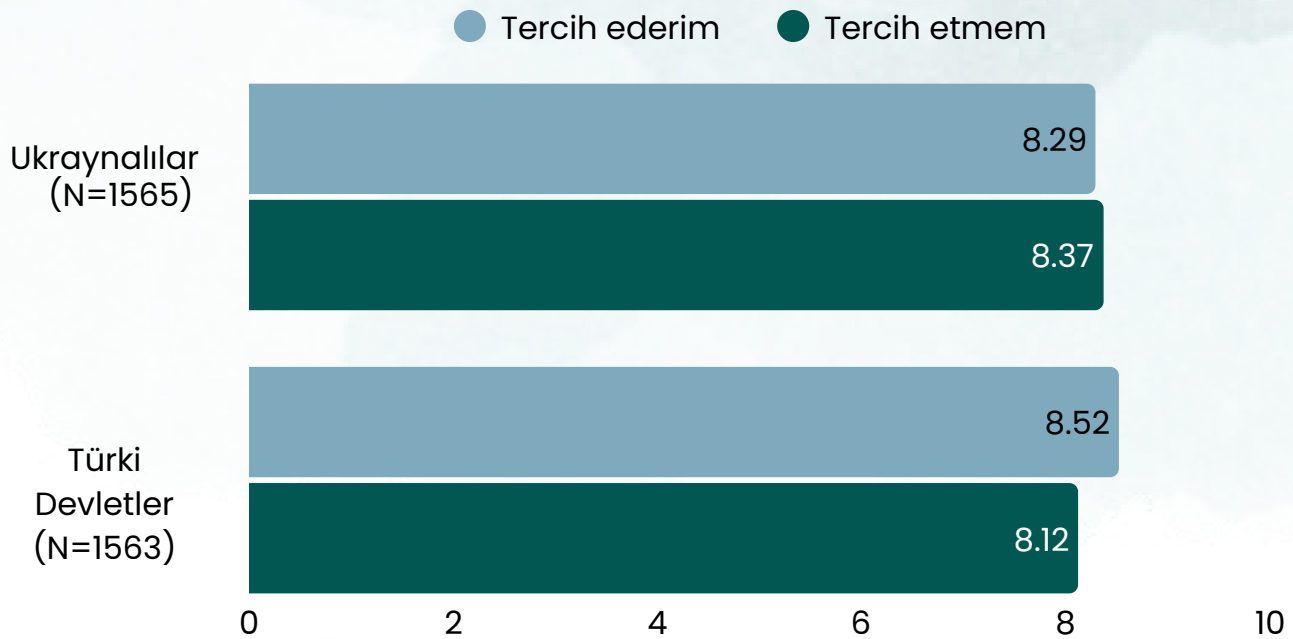
Şekilde görüldüğü üzere göçmenlere çalışma izni sağlanması konusunda genel ortalama 3.08'tir. Gruplar arasında en yüksek skor ise 3.24 ile "Ev hanımı" olduğunu belirten katılımcılar arasında olurken, çalışan katılımcıların bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalaması 3.05'tir.

En çarpıcı nokta ise "Çalışmayan" katılımcıların ifadeye verdikleri yanıtın ortalamasının 2.81 ile en düşük skora sahip olmalarıdır. Bir diğer deyişle istihdam durumu "çalışmayan" olan katılımcılar göçmenlere çalışma izni sağlanmasını diğerlerine kıyasla daha az kabul edilebilir görmektedirler.

Yaygın tehdit algılarının ötesine geçmek amacıyla, araştırma farklı göçmen gruplarına yönelik tepkileri değerlendirmek için komşuluk ile ilgili sorular içermektedir.

Katılımcılara, yan dairelerine yeni bir komşunun taşınması durumunda, farklı ülke ve bölge kökenlerine sahip kişilerden hangilerini komşu olarak tercih edip etmeyecekleri sorulmuştur. Bu kapsamda kullanılan din değişkeni 0'ın "Hiç önemli değil", 10'un "Son derece önemli" anlamına geldiği bir ölçektir.

Şekil 3.7 Ukraynalı ve Türki devletlerden gelen komşu tercihinin katılımcılar için dinin önemine göre ortalaması

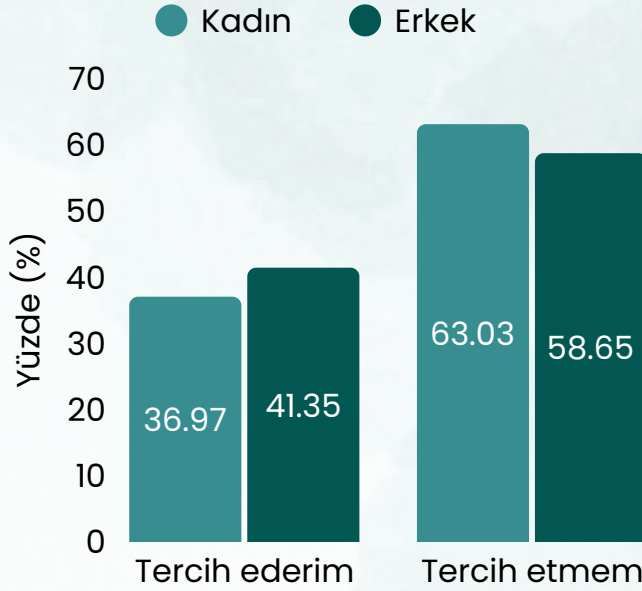

Şekil 3.7, Ukraynalı ve Türki devletlerden (Özbek, Kazak vb.) gelenleri komşu olarak "tercih eden" ve "tercih etmeyen" katılımcıların dini önem ortalamalarını karşılıklı olarak sunmaktadır.

Şekle göre genel ortalamalar 8 düzeyinde birbirine oldukça yakın seyretmekle birlikte; Türki devletlerden gelen birini komşu olarak tercih edenlerin dini önem ortalaması (Ort. 8.52), tercih etmeyenlerin ortalamasından (Ort. 8.12) hafifçe yüksektir. Ukraynalı komşu tercih edenlerin dini önem ortalaması (Ort. 8.29) ile etmeyenlerin ortalaması (Ort. 8.37) ise neredeyse aynı düzeydedir.

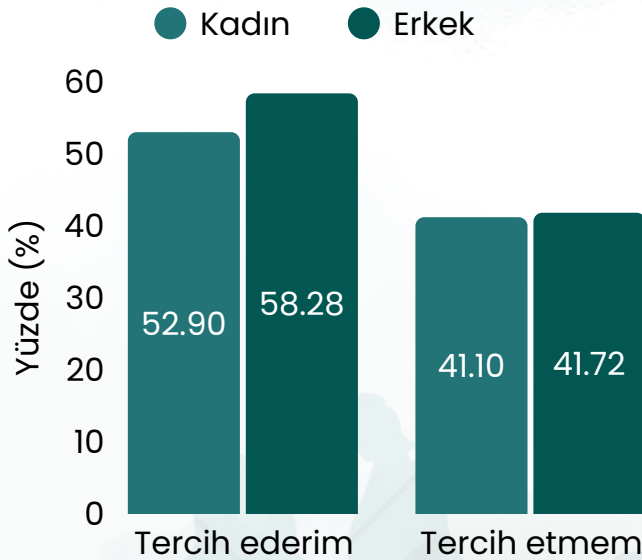
Bu durum, dini önem düzeyinin her iki gruptan gelen bireylere yönelik komşuluk tercihlerinde benzer seyrettiğini göstermektedir.

Şekil 3.8 Cinsiyete göre Ukraynalı komşu tercihi, N=1570

Şekil 3.8, katılımcıların komşu sorusuna Ukraynalıları tercih etme/etmeme eğiliminin cinsiyete göre dağılımını vermektedir. “Tercih ederim” diyenlerin oranı kadınlarda (%58.65) daha düşükken erkeklerde biraz daha yüksektir (%63.03). Buna karşın, “Tercih etmem” diyenlerin her iki cinsiyette de çoğunlukta olduğu, ancak kadınların bu görüşü erkeklere kıyasla daha güçlü benimseme eğilimi dikkat çekmektedir.

Şekil 3.9 Cinsiyete göre Türki devletlerden gelen komşu tercihi, N=1568

Şekil 3.9, komşu tercihi sorusuna Türki devletlerden gelen göçmenleri tercih etme/etmeme eğilimindeki cinsiyet dağılımını vermektedir. **Şekil 3.8**'deki Ukraynalı komşu tercihine benzer şekilde, “Tercih ederim” diyenlerin oranı kadınlarda (%52.90) daha düşükken erkeklerde biraz daha yüksektir (%58.28). Buna karşın, “Tercih etmem” diyenlerin oranı her iki cinsiyette de çoğunlukta değildir.

Değerlendirme

Göçmenlerle iletişim kurma sıklıkları incelendiğinde, katılımcıların temas hipotezinin önerdiği doğrultuda göçmenlere dair tutumların pozitif veya negatif yönde gelişebilmesinin önünü açacak yeterlilikte göçmenlerle etkileşim kurmadıkları, hatta beşte birinin (%20.76) göçmenlerle gündelik hayatta herhangi bir şekilde iletişim kurmadıkları görülmüştür. Bu eğilim, önceki bölümde de incelendiği üzere, katılımcıların gündelik hayatlarının ve çevrelerinin aslında göçmenlerle algıladıkları ölçüde kesişimlerinin olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, önceki bölümde gözlemlenen göçmenlerin sayısı hakkındaki endişe seviyelerinin katılımcıların göçmenlerle yaşadığı gündelik öznel deneyimlerden kaynaklanabiliyor olacağı ihtimalini zayıflatmaktadır. Algılanan tehditin yüksek olduğu noktada temasın az seyretmesi, temas sıklığı ve niteliği ile göçmenlere yönelik olumsuz tutumların Türkiye bağlamında ileri incelemelerin yapılması gerektiğini ortaya sermektedir.

Bu bulguların yanı sıra katılımcıların komşu tercihlerini, dini tutumlarından ayrı olarak veya bununla birlikte etnik kimliklerinin ve milli bağlılık seviyelerinin de etkiliyor olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda farklı gruplar arası etkileşimin gözlemlenebileceği daha ileri araştırmalar yapılması gerektiği saptanmıştır.

Göçmenlere iş hakkı tanınması ifadesine yönelik olumsuz tutumların en belirgin biçimde çalışmayan katılımcılarda gözlemlenmesi, katılımcıların göçmenlerin emek piyasasındaki varlıklarına ilişkin tutumlarının algılanan rekabet kaynaklı olabileceğini önermektedir. Bu algılanan rekabet gelecek bölümde katılımcıların çeşitli alanlarda sahip olabilecekleri göçmen kaynaklı tehdit algıları ölçülürken derinlemesine incelenecektir.

Göçün ekonomik etkileri literatürde tek yönlü olmaktan ziyade işgücü piyasası, kamu maliyesi ve refah rejimiyle ilişkili çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmaktadır. Göçmenlerin istihdama katılımı, vergi ödemeleri, sosyal güvenlik katkıları ve ekonomik faaliyetleri kamu maliyesi üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle göçün kamu hizmetleri üzerindeki etkisi, göçmenlerin demografik yapısına, işgücü piyasalarına erişimine ve ev sahibi ülkenin refah düzeyine bağlı olarak değişmektedir (Dustmann ve Frattini, 2014; OECD, 2025).

Kamu sağlık ve eğitim hizmetleri üzerindeki yük tartışmaları da benzer şekilde iki yönlüdür; bazı çalışmalar artan talebin hizmet kalitesini düşürdüğünü belirtirken, diğerleri göçmenlerin vergi ödemeleri ve ekonomik faaliyetleriyle sisteme katkıda bulunduğunu savunmaktadır (Dustmann ve Glitz, 2011; Flavin vd., 2018).

Göçmenlerin yasalara uyumu konusu da genellikle suç oranları üzerinden tartışılmakta, ancak çoğu araştırma göçmenlerin genel nüfusa kıyasla daha yüksek suç oranlarına sahip olmadığını; hatta göç oranlarındaki artışın suç oranlarını düşürücü yönde tersi bir etkiye sahip olabildiğini göstermektedir (Light ve Miller, 2018; Ousey ve Kubrin, 2018) .

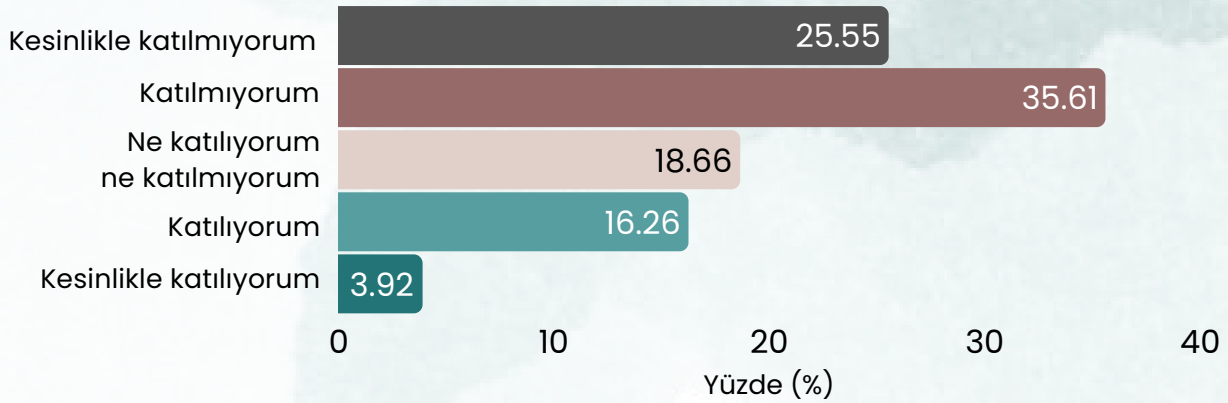
Mevcut araştırmalar, göçmenlere karşı tutumların kaynaklara erişim algısıyla bağlantılı olduğunu ve bu nedenle göçün gerçek veya sembolik bir tehdit olarak algılandığını vurgulamaktadır (Uysal ve Turper, 2024; Meuleman vd., 2019; Riek vd., 2006; Green vd., 2019; Kurter ve Balun, 2022).

Gerçek tehditler, istihdam, sağlık hizmetleri veya sosyal güvenliğe erişimde algılanan rekabeti ifade ederken; sembolik tehditler göç nedeniyle sosyal normlar, değerler veya geleneklerde meydana gelebilecek olası değişikliklerle ilgilidir (Stephan et al., 1998; Stephan et al., 2005). Algılanan gerçek ve sembolik tehditlerin, göçün toplum, ekonomi veya ulusal kültür üzerindeki gerçek etkisinden bağımsız olarak, göçe yönelik tutumları ve kısıtlayıcı göç politikalarına yönelik kamu taleplerini etkilediği belirtilmiştir.

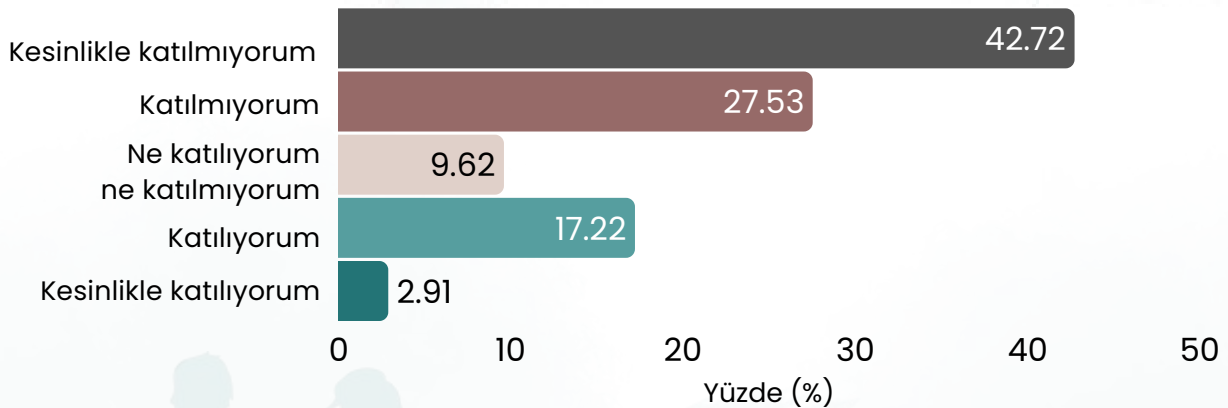
Göçmenlerle temas, ekonomik refah düzeyi ve dindarlığın, göçle ilgili tehdit algılarını etkilediği ve tehdit algılarının karmaşıklığını vurguladığı bulunmuştur (Caricati 2018; Meuleman vd. 2019; Sulistio vd. 2020; Yitmen ve Verkuyten 2017; Koçak 2021; Çirakoğlu vd. 2020; Şar ve Kuru 2020).

Sıradaki bölümde, katılımcıların göçmenlerin sağlık ve istihdam üzerindeki etkisine ilişkin ifadelerle 1'in "Kesinlikle katılmıyorum", 5'in "Kesinlikle katılıyorum" anlamına geldiği bir ölçekte ne derece katıldıkları belirtilmektedir. Bu sorulara verilen yanıtlar, Türkiye toplumunun göçün farklı boyutlarına ilişkin endişelerini ve algılarını ortaya koymaktadır.

Şekil 4.1 "Göçmenler istihdam açığını kapatıyor" ifadesine katılma oranı (%), N=1581

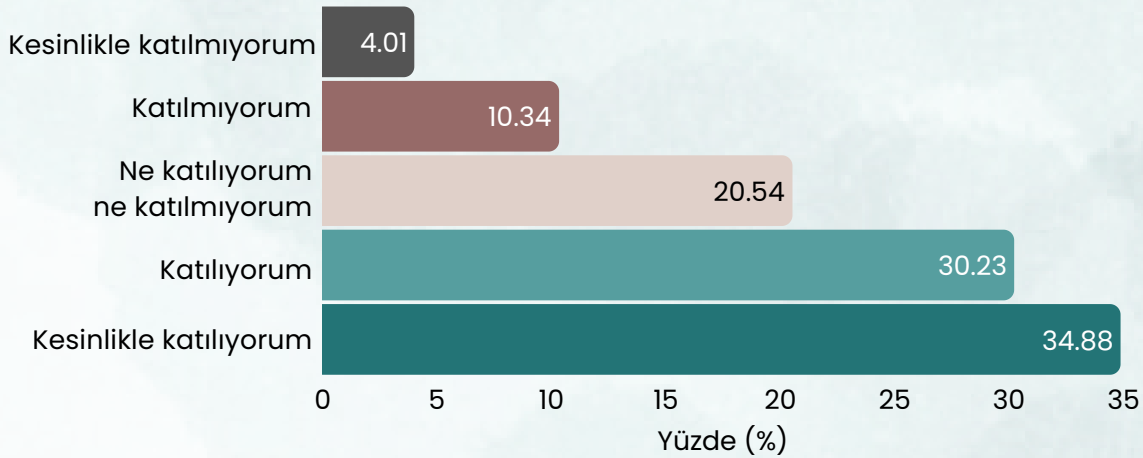

Şekil 4.2 "Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor" ifadesine katılma oranı (%), N=1580

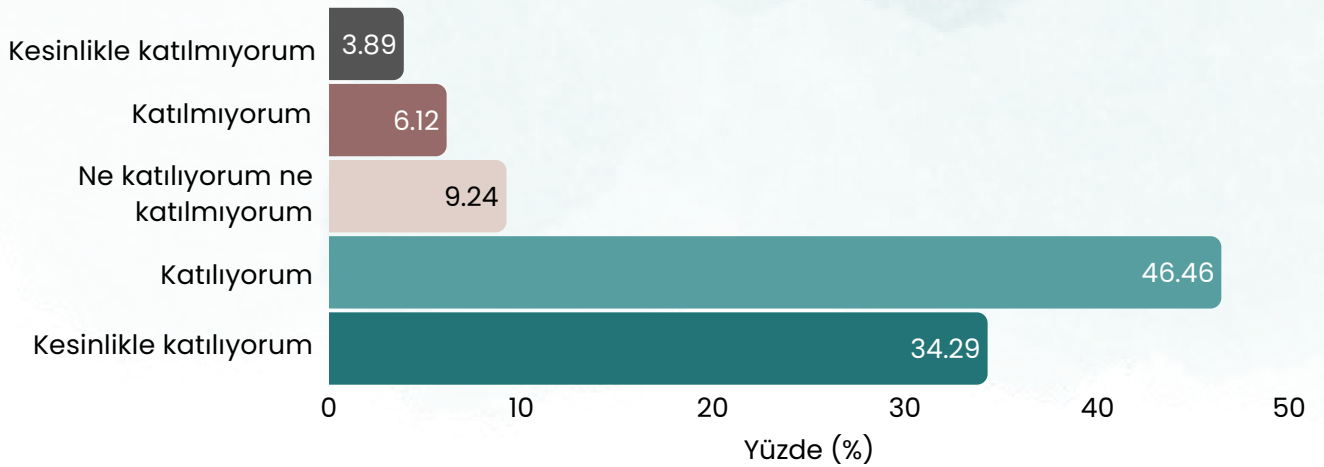

Şekil 4.1 ve Şekil 4.2’de ekonomik tehdit merkezli göçmenlik karşıtı sorular verilmiştir. İki ifadede de “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını verenler benzer orandadır. Ancak, göçmenlerin istihdam sağlaması fikrine “Kesinlikle katılmıyorum” diyenlerin oranı (%42.7), göçmenlerin istihdam açığını kapatması fikrine “Kesinlikle katılmıyorum” diyenlerin oranından fazladır (%25.6). Bu durum, katılımcıların göçmenlerin ekonomik katkısını özellikle iş yaratma boyutunda daha güçlü bir biçimde reddettiğini göstermektedir.

Şekil 4.3 “Göçmenler ülkemize bulaşıcı hastalık getiriyor” ifadesine katılma oranı (%), N=1548

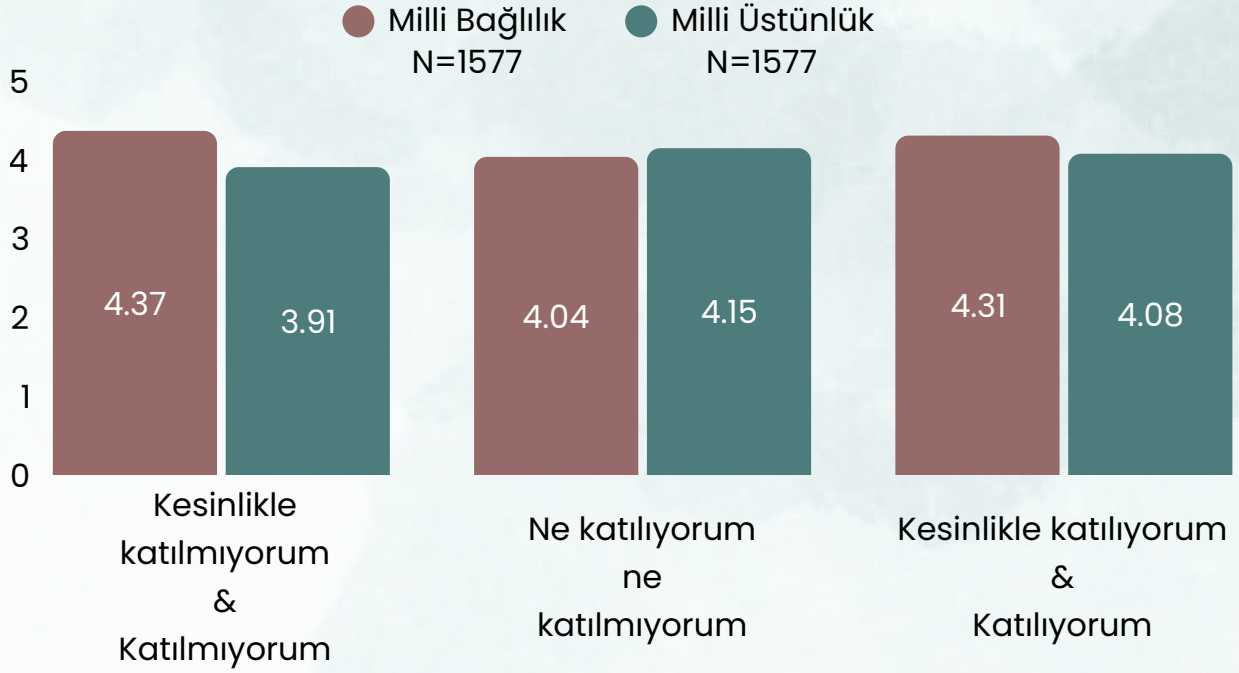
Şekil 4.4 “Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor” ifadesine katılma oranı (%), N=1569

Şekil 4.3 ve **Şekil 4.4**'te sağlık alanındaki tehdit temelli göçmenlik karşıtlığına yönelik ifadelerin sonuçları verilmiştir.

Şekil 4.1 ve **Şekil 4.2**'ye benzer biçimde, iki ifadede de “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle katılmıyorum” cevabını verenler benzer orandadır. Ancak, göçmenlerin kamu sağlık hizmetlerine yük olduğu fikrine “Katılıyorum” diyenlerin oranı (%46.46), göçmenlerin bulaşıcı hastalık getirdiği fikrine “Katılıyorum” diyenlerin oranına (%30.23) kıyasla daha fazladır. Bu durum, halk sağlığı kaygılarından ziyade sağlık sistemine ekonomik ve kurumsal yük perspektifinin göçmen karşıtlığında daha baskın bir motivasyon olduğunu göstermektedir.

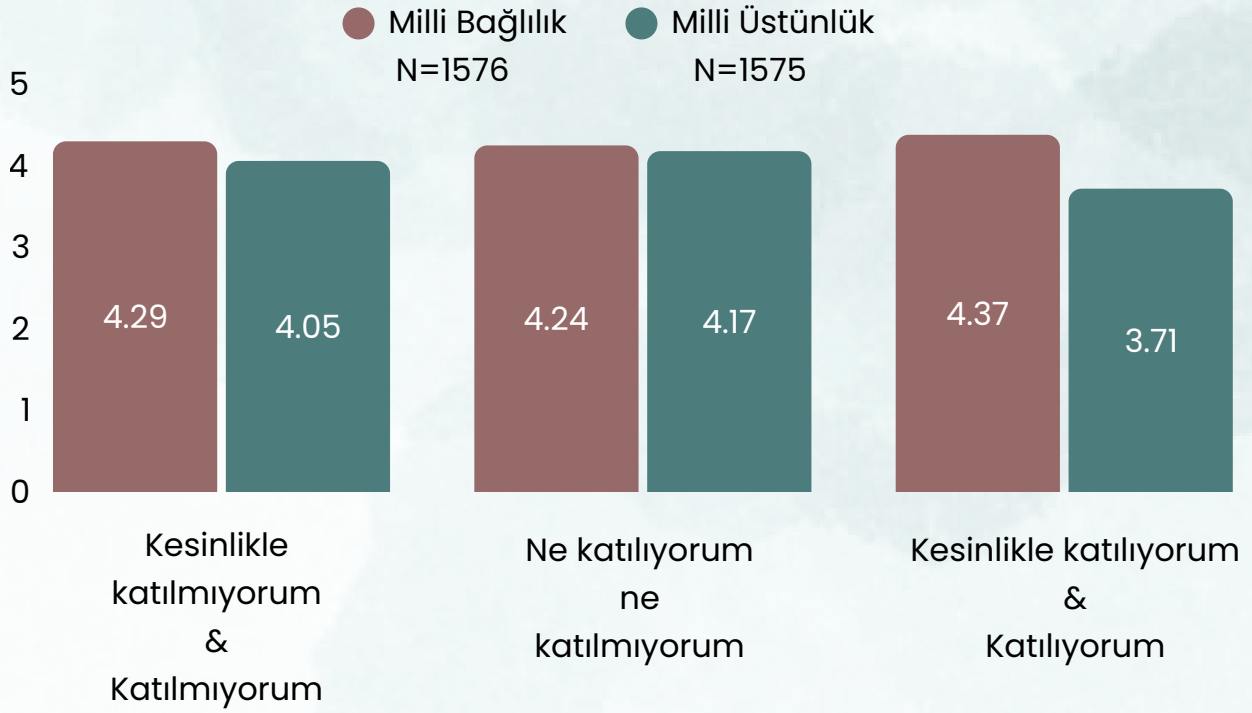
Şekil 4.5 “Göçmenler istihdam açığını kapatıyor” ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri

Şekil 4.5'te “Göçmenler istihdam açığını kapatıyor” ifadesine verilen yanıtların milli bağlılık ve milli üstünlük ortalamalarına göre dağılımı verilmiştir. Sonuçlar, göçmenlerin sunduğu ekonomik katkıya tepkilerin milliyetçiliğin iki boyutuyla aynı yönde hareket etmediğini göstermektedir. Örneğin, ifadeye katılmayanların milli bağlılık ortalaması en yüksek düzeydeyken (Ort. 4.37), ne katılıyorum ne katılmıyorum diyenlerin bağlılık ortalaması daha düşük bir düzeydedir (Ort. 4.04).

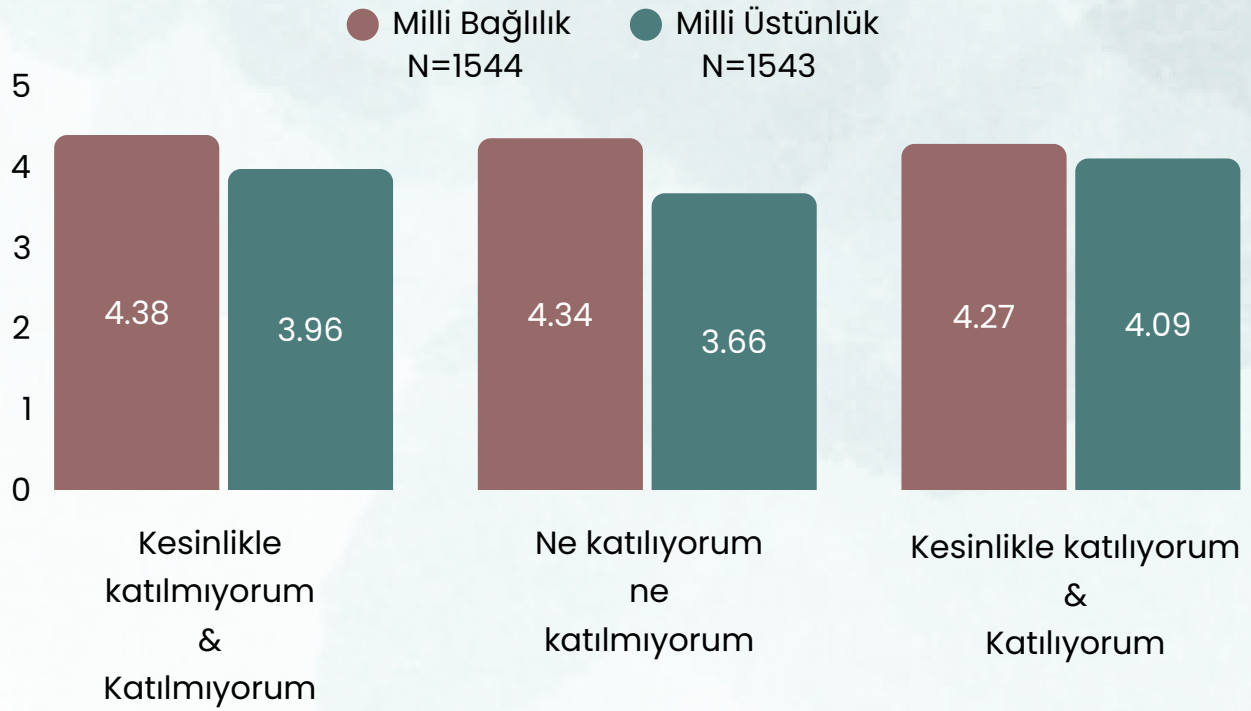
Buna karşılık milli üstünlük boyutunda en düşük ortalama katılmayanlar grubunda gözlenmektedir (Ort. 3.91). Bu örüntü, istihdam açığı argümanlarına verilen tepkilerin “daha üstün olmak” gibi tek yönlü bir milliyetçilik okumasına indirgenemeyeceğini, aksine, ulusal aidiyetin yüksek olduğu gruplarda bile göçmenlerin emek piyasalarındaki işlevine dair algılanan potansiyel bir rekabet tehditinin de desteklenmemesinin mümkün olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 4.6 “Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor” ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri

Şekil 4.6’da “Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor” ifadesine verilen yanıtların milli bağlılık ve milli üstünlük ortalamalarına göre dağılımı sunulmuştur. **Şekil 4.5** ile karşılaştırıldığında, ekonomik katkı bu kez “istihdam açığını kapatma” yerine istihdam yaratma çerçevesinde kurulduğunda, bu iki değer daha net ayrılmaktadır. Örneğin, ifadeye katılanların milli bağlılık ortalaması aralarında en yüksek seviyede (Ort. 4.37), milli üstünlük ortalamasında bir düşüş görülmektedir (Ort. 3.71). Bu bulgu, göçmenlerin ekonomik katkısına onay vermenin ulusal aidiyetle çelişmek zorunda olmadığını ancak üstünlük boyutuyla daha negatif bir ilişki kurabildiğini düşündürmektedir.

Şekil 4.7 “Göçmenler ülkemize bulaşıcı hastalıklar getiriyor” ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri

Şekil 4.7’de, “Göçmenler ülkemize bulaşıcı hastalıklar getiriyor” ifadesine verilen yanıtların milli bağlılık ve milli üstünlük ortalamalarına göre dağılımı gösterilmektedir. Önceki iki şekille karşılaştırıldığında, sağlık üzerinden kurulan tehdit algısında milli bağlılık ortalamasının kademeli olarak azaldığı görülmektedir. Buna karşılık, ifadeye katılanların milli üstünlük ortalaması en yüksek düzeye erişmiştir (Ort. 4.09).

Şekil 4.8 “Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor” ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama milli bağlılık ve milli üstünlük değerleri

Şekil 4.8’de, “Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor” ifadesine verilen yanıtların milli bağlılık ve milli üstünlük ortalamalarına göre dağılımı sunulmaktadır. **Şekil 4.7** ile karşılaştırıldığında, sağlık üzerinden kurulan tehdit söyleminin “kurumlara yük” anlatısına kaymasıyla birlikte bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Buna göre, cevap kategorilerinde milli bağlılık ortalamasının görece stabil seyrettiği, milli üstünlük ortalamasının ise en yüksek düzeyine göçmen karşıtı olmayan grupta, yani ifadeye katılmayanlarda ulaştığı görülmektedir (Ort. 4.22).

Şekil 4.9 “Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor” ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama göçmenlerle kurulan iletişim sıklığı değerleri (N=1556)

Şekil 4.9’da, “Göçmenler iş yerleri açarak istihdam sağlıyor” ifadesine verilen yanıtların göçmenlerle aylık ortalama doğrudan temas sıklığına göre dağılımı gösterilmektedir.

Temas sıklığı değişkeni, **Şekil 3.1’de** yer alan soru temel alınarak oluşturulmuş ve yanıt kategorileri aylık tahmini temas günü sayısına dönüştürülmüştür (Örneğin, “her gün” temas kurduğunu belirten katılımcılar için bu değer 30 gün olarak kodlanmıştır). Grup ortalamalarının 30 gün üzerinden en yüksek 5.56 gün seviyesinde seyretmesi nedeniyle, grafik dikey ekseninin üst sınırı görsel netliği ve okunabilirliği artırmak amacıyla 10 gün ile sınırlandırılmıştır.

Bulgular, ifadeye katılmayan grupta ortalama temas sıklığının en yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Ort. 5.56). Buna karşılık kararsız grupta temas ortalaması daha düşüktür (Ort. 2.82). İfadeye katılanların ortalama temas sıklığı ise 3.49 değerindedir.

Şekil 4.10 “Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor” ifadesine verilen yanıtlara göre ortalama göçmenlerle kurulan iletişim sıklığı değerleri (N=1545)

Şekil 4.10'da, “Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor” ifadesine verilen yanıtların göçmenlerle aylık ortalama doğrudan temas sıklığına göre dağılımı gösterilmektedir. **Şekil 4.9**'da belirtildiği üzere 30 gün üzerinden hesaplanan aylık temas ortalamaları, bu grafikte de görsel okunabilirliği sağlamak adına dikey ekseninde 10 gün ile sınırlandırılmıştır.

Bulgular, ilgili ifadeye katılan (göçmenleri yük olarak gören) grupta aylık ortalama temas sıklığının en yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Ort. 5.24 gün). İfadeye katılmayanlarda bu ortalama 3.18 gün, ne katılıyorum ne katılmıyorum cevabını verenlerde ise 3.37 gün düzeyindedir. **Şekil 4.9**'daki bulgulara benzer şekilde, göçmenlerin kamu sağlık sistemine yük oluşturduğunu düşünen katılımcıların doğrudan temas sıklığı ortalamasının diğer gruplara kıyasla daha yüksek seyrettiği gözlenmektedir.

Değerlendirme

Bu bölümde sunulan sonuçlar, ekonomi ve sağlık alanları bakımından milliyetçiliğin farklı boyutlarının göçmen karşıtı ifadelerle etkileşimlerini öne sermektedir. Katılımcılar, göçmenlerin emek piyasasına olumlu katkı sağladığını belirten ifadelere katılmamıştır. Ayrıca, ulusal aidiyet ve milli üstünlük duygularının, göçmenlerin emek piyasası açısından bir tehdit olarak algılanmasında etkili olabileceği gözlemlenmiştir. Bununla beraber, elde edilen bulgular milliyetçilik eğilimlerinin doğrudan göçmen karşıtı tutumlar doğurmadığını, aksine milliyetçi eğilimler ile göçmenlere yönelik tutumların karmaşık bir ilişkilerinin olduğunu göstermektedir.

Göçmenlerin iş yerleri açarak istihdam sağladığı ifadesine katılan katılımcıların ulusal aidiyet seviyeleri, aynı ifadeye katılmayan veya yansız bir tutumu olan katılımcılara oranla en yüksek seviyede gözlemlenmiştir. Aynı ifade için yine ifadeye katılan katılımcıların milli üstünlük ölçeğinde en düşük seviyede seyretmesi çarpıcı bir bulgudur. Bunun yanında, göçmenlerin istihdam açığını kapadığı ifadesine katılmayan katılımcıların ulusal aidiyet seviyelerinin en yüksek düzeyde fakat milli üstünlük ölçeğinde en düşük seviyede olması, milliyetçilik ile göçmenlere yönelik tutumlar bağlamında kayda değer bir örüntü oluşturmaktadır.

Elde edilen bulgulardan hareketle, göçmenlerin emek piyasasına karşı bir tehdit oluşturmaktan ziyade emek piyasasını destekledikleri ifadesine katılmanın hissedilen ulusal aidiyet ile çelişmek zorunda olmadığını göstermektedir. Gözlemlenen örüntü sonucunda, aynı ifadeye katılmanın milli üstünlük ile olumsuz bir ilişkiye sahip olduğu düşünülmektedir.

Sağlık hizmetleri ile ilgili tehditlere gelindiğinde, katılımcıların her iki ifadeye (yani, "Göçmenler ülkemize bulaşıcı hastalık getiriyor" ve "Göçmenler kamu sağlık hizmetlerine yük oluyor") de benzer oranlarda karşı çıktığı gözlemlenmektedir. Sağlık sistemine yük oluşturma ifadesine katılma oranlarının halk sağlığı kaygılarından daha yüksek oluşu, kaynaklara erişim tehditinin sağlık alanında göçmen karşıtı tutumlar için daha belirleyici olduğunu düşündürmektedir.

Milli bağlılık eğilimlerinin sağlık alanındaki ifadeler üzerinde, ekonomi alanındaki ifadelerle benzer bir şekilde, dikkate değer bir değişim yaratmadığı gözlemlenmektedir. Göçmenlerin halk sağlığını tehdit ettiklerine katılan katılımcıların milli üstünlük ölçeğinde en yüksek seviyede seyretmektedir. Bunun yanında, milli üstünlük ölçeğinde bu sefer göçmenlerin kamu sağlık sistemine yük oluşturduğu ifadesini desteklemeyen katılımcıların en yüksek seviyede olmaları dikkat çekmektedir.

Göç olgusuyla tarihi boyunca farklı ve çok boyutlu şekillerde etkilenen Türkiye’de, geçtiğimiz yıllarda yükselmekte olan yabancı karşıtlığının ve göçün siyasi aktörlerce seçim gündemlerine oturtulması ve buna bağlı olarak göçmenliğe kamuoyu ilgisinin artması, halkın güncel olarak göçmenlerle ilgili algılarının ve göçmenlere yönelik tutumlarının derinlikli bir biçimde araştırılmasını gerekli kılmıştır.

Buna bağlı olarak Türkiye Toplumsal Değerler Araştırması’nda (TSVS), Türkiye’nin güncel olarak göçe yaklaşımını ölçmeyi ve göçmenlere yönelik algı ve tutumların yeterince araştırılmadığı bağlamları anlamak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda göç ve sosyal uyum ile ilgili konularda çalışan ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları, politika yapıcılar ve devlet aktörleri için önemli bilgiler sunulmaktadır.

Bulgular, toplumsal düzeyde göçmen sayısına ve oranına dair algının objektif bilgilere kıyasla önemli oranda farklı olduğunu göstermektedir. Özellikle Türkiye’deki toplam göçmen sayısı algısının, aynı anda hem yaşanan çevrede bulunan göçmen sayısına dair algıdan hem de TÜİK verilerinin belirttiği sayılardan kayda değer bir oranda fazla oluşu, geçtiğimiz yıllarda medya ve siyasi sahnelerde görünürlüğü artan göçmen karşıtı retoriğin toplumsal alana yansıyan etkilerini göstermektedir. Bu etkilerin toplumsal düzeyde göçmenlerin sayısı hakkında endişe seviyelerini kapsadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte, endişenin kapsamı ve bağlamı halkın göçmenlere yönelik algılarını ve tutumlarını etkilediği görülmüştür.

Uluslararası literatürde yürütülen pek çok çalışmada günlük hayatta göçmenlerle olan öznel deneyimlerin göçmenler hakkındaki algıları etkileşimin niteliğine ve gerçekleştiği bağlama bağlı olarak etkilediği gözlemlenmiştir. Bu etkileri gözlemlmek adına katılımcılara göçmenlerle iletişim kurma sıklıkları sorulmuş ve iletişimlerine göre önyargıların ve negatif tutumların azalıp azalmadığı ölçülmüştür. Elde edilen bulgular, toplumun önemli bir çoğunluğunun gündelik hayatta göçmenlerle nadiren iletişim kurduklarını ve bir kısmının göçmenlerle herhangi bir şekilde etkileşime girmediğini göstermiştir.

Toplumun göçmenlerle aynı kamusal ve özel alanları paylaşmaya yönelik tutumları incelendiğinde, farklı gruplar arası etkileşimin gerçekleşmesine alan tanıyan bir eğilim gözlemlenmemektedir. Bulgular bir arada değerlendirildiğinde; okullar, parklar, bahçeler ve meydanlar gibi kamusal alanlarda kapsayıcılık ve sosyal uyum programlarının geliştirilmesine ve artırılmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Toplumun Türkiye’de bulunan göçmen sayısını abartma eğiliminde olmalarının yanı sıra, insanların gündelik hayatlarında göçmenlerle kesişimlerinin sınırlı olması; göçmen kaynaklı endişe seviyelerinin göçmenlerle yaşanan gündelik deneyimlerden kaynaklanabiliyor olacağı ihtimalini düşürmektedir. Buna karşın, toplumda göçmenlerin istihdam, sağlık hizmetleri veya sosyal güvenlik gibi kaynaklara erişimde bir tehdit olarak algılandığı düşünülmektedir.

Araştırma bulguları, Türkiye’de de uluslararası literatür bulgularıyla benzeşmekte ve özellikle kaynaklara erişimde algılanan tehditler bağlamında milliyetçilik eğilimlerinin bu algıları etkilediğini fakat bu etkinin karmaşık olduğunu ve aralarında doğrudan bir bağlantı kurulamayacağını göstermiştir.

Ekonomi alanındaki ifadelerde, göçmenlerin emek piyasasına katkı sağladığını öneren ifadelerin desteklendiği noktada milli bağlılık ölçeği en yüksek seviyedeysen milli üstünlük ölçeğinin en düşük seviyede olması kayda değer bir bulgudur. Ayrıca, göçmenlerin emek piyasasına tehdit oluşturduğunu öneren ifadeler desteklenmezken, ulusal aidiyet seviyelerinin en yüksek düzeyde fakat milli üstünlük ölçeğinde en düşük seviyede gözlemlenmesi çarpıcı bir örüntü oluşturmaktadır.

Benzer şekilde, göçmenlerin halk sağlığına ve kamu sağlık altyapısına yönelik tehdit oluşturduklarını öneren ifadelerde, ekonomi alanındaki ifadelere benzer bir biçimde, milli bağlılık eğilimleri arasında yüksek bir fark gözlemlenmemiştir.

Bu bulgular kaynaklara erişim tehditinin milliyetçilik tarafından doğrudan etkilenmediği çıkarımını destekler niteliktedir.

Aynı zamanda, göçmenlerin halk sağlığına tehdit oluşturduğunu öneren ifadelerin desteklendiği noktada milli üstünlük ölçeğinin en yüksek seviyede gözlemlenmiştir. Bu bağlamda milliyetçi eğilimler ile göçmen karşıtlığı arasında pozitif bir ilişki olabileceği düşünülmüştür. Göçmenlerin sağlık sistemine yük oluşturduğu ifadesini desteklemeyen katılımcıların yine milli üstünlük değerlerinin en yüksek seviyede olması dikkat çekmektedir. Son olarak, göçmenlerle temas sıklığı ile bazı göçmen karşıtı tutumlar arasında negatif yönlü bir ilişki gözlemlenmiştir. Başka bir ifadeyle, göçmenlere yönelik daha olumlu tutumlara sahip bireylerin göçmenlerle daha sık temas kurduğu görülmektedir. Ancak bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını değerlendirmek için analizlerimiz devam etmektedir.

Raporun bulgularına dayanarak, Türkiye'nin 1951 Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme'ye taraf ülke olmasından hareketle, sığınmacı ve mülteciler konusunda hak temelli bir söylemin benimsenmesi öncelikli bir adım olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılığa karşı nefret söylemi yasalarının geliştirilip etkin bir şekilde uygulanması, aynı zamanda medya çalışanlarıyla iş birliği yapılarak ırksal söylemler yerine hak temelli yaklaşımların teşvik edilmesi kritik önem taşımaktadır. Kamuoyunda oluşan önyargıları ve abartılı göçmen sayısı algısını kırmak adına, kamu kurumları tarafından düzenli, şeffaf ve doğrulanabilir veri paylaşımı sağlanmalıdır. Yerel düzeyde ise belediyelerin kamusal alanlarda kapsayıcılık programları geliştirmeleri finanse edilmeli, bu konudaki en iyi uygulama örnekleri desteklenerek yaygınlaştırılmalıdır.

Sosyal uyum süreçleri; okullarda ebeveynleri de kapsayan eğitim programlarıyla ve çeşitlendirilmiş projelerle güçlendirilmeli; özellikle kadınların göçmen istihdamına yönelik yapıcı tutumlarından bu projelerde destekleyici bir unsur olarak faydalanılmalıdır. Ayrıca, göçmenlerin hem ekonomiye hem de sağlık sistemine sunduğu katkıları vurgulayan detaylı bilgilendirme kampanyaları yürütülmelidir. Tüm bu önerilerin hayata geçirilmesi, toplumsal uyum süreçlerinin güçlenmesine ve çok daha kapsayıcı bir geleceğe önemli katkılar sağlayacaktır. Bu doğrultuda geliştirilecek çok boyutlu yaklaşımlar, göç yönetimi politikalarının daha sürdürülebilir bir zemine oturtulmasına hizmet ederken; uzun vadede sosyoekonomik istikrarın ve toplumsal barışın gerçekleşmesi için sağlam bir zemin oluşturacaktır.

Acar, T. (2021). Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yaklaşımlar: Temas ve tehdit kuramlarının analizi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 24(3), 185–236. <https://doi.org/10.18490/sosars.1014225>

Allport, G. W. (1979). The nature of prejudice. Basic Books. (Orijinal baskı 1954)

Balta, E., Elçi, E., & Sert, D. (2022). Political party representation of anti-immigration attitudes: The case of Turkey. Heinrich Böll Stiftung. <https://tr.boell.org/sites/default/files/2023-03/hbs-eng-son.pdf>

Caricati, L. (2018). Perceived threat mediates the relationship between national identification and support for immigrant exclusion: A cross-national test of intergroup threat theory. *International Journal of Intercultural Relations*, 66, 41–51.

Çırakoğlu, O. C., Demirutku, K., & Karakaya, O. (2021). The mediating role of perceived threat in the relationship between casual contact and attitudes towards Syrian refugees in Turkey. *Journal of Refugee Studies*, 34(3), 2984–2999. <https://doi.org/10.1093/jrs/fez118>

Dustmann, C., & Frattini, T. (2014). The fiscal effects of immigration to the UK. *The Economic Journal*, 124(580), F593–F643. <https://doi.org/10.1111/eoj.12181>

Dustmann, C., & Glitz, A. (2011). Migration and education. In E. Hanushek, S. Machin, & L. Woessmann (Eds.), *Handbook of the economics of education* (Vol. 4, pp. 327–441).

Elçi, E., Senol Sert, D., & Balta, E. (2025). Electoral pressure, reputational risks, and coalition politics: How established parties respond to the rise of anti-immigrant parties. *New Perspectives on Turkey*, 73, 124–144. <https://doi.org/10.1017/npt.2025.17>

Fisunoğlu, A., & Sert, D. Ş. (2018). Refugees and elections: The effects of Syrians on voting behavior in Turkey. *International Migration*, 57(2), 298–312. <https://doi.org/10.1111/imig.12455>

Flavin, L., Zallman, L., McCormick, D., & Boyd, J. W. (2018). Medical expenditures on and by immigrant populations in the United States: A systematic review. *International Journal of Health Services*, 48(4), 601–621. <https://doi.org/10.1177/0020731418791963>

Green, E. G. T., Visintin, E. P., Sarrasin, O., & Hewstone, M. (2019). When integration policies shape the impact of intergroup contact on threat perceptions: A multilevel study across 20 European countries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1550159>

İçduygu, A., & Aksel, D. B. (2021). Turkey's responses to refugees: Past and present. In J. Jongerden (Ed.), *The Routledge handbook on contemporary Turkey* (pp. 444–455). Routledge.

İçduygu, A., & Kirişçi, K. (2009). Introduction: Turkey's international migration in transition. In A. İçduygu & K. Kirişçi (Eds.), *Land of diverse migrations: Challenges of emigration and immigration in Turkey*. Bilgi University Press.

Koçak, O. (2021). How does the sense of closeness to God affect attitudes toward refugees in Turkey? Multiculturalism and social contact as mediators and national belonging as moderator. *Religions*, 12(8), 568. <https://doi.org/10.3390/rel12080568>

Kurter, O., & Balun, B. (2022). Migration and perception of refugees: Management of migration from the scale of perceptions and attitudes of university students. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1296–1312.

- Laurence, J., Schmid, K., & Hewstone, M. (2018). Ethnic diversity, inter-group attitudes and countervailing pathways of positive and negative inter-group contact: An analysis across workplaces and neighbourhoods. *Social Indicators Research*, 136, 719–749. <https://doi.org/10.1007/s11205-017-1570-z>
- Light, M. T., & Miller, T. (2018). Does undocumented immigration increase violent crime? *Criminology*, 56, 370–401. <https://doi.org/10.1111/1745-9125.12175>
- McLaren, L. M. (2003). Anti-immigrant prejudice in Europe: Contact, threat perception, and preferences for the exclusion of migrants. *Social Forces*, 81(3), 909–936. <https://doi.org/10.1353/sof.2003.0038>
- Meuleman, B., Abts, K., Schmidt, P., Pettigrew, T. F., & Davidov, E. (2019). Economic conditions, group relative deprivation and ethnic threat perceptions: A cross-national perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1550157>
- Newman, B. J., Hartman, T. K., & Taber, C. S. (2012). Foreign language exposure, cultural threat, and opposition to immigration. *Political Psychology*, 33(5), 635–657.
- OECD. (2025). *International migration outlook 2025* (49th ed.). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/ae26c893-en>
- Ousey, G. C., & Kubrin, C. E. (2018). Immigration and crime: Assessing a contentious issue. *Annual Review of Criminology*, 1, 63–84. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-032317-092026>
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49, 65–85. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.49.1.65>
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751–783. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.5.751>
- Riek, B. M., Mania, E. W., & Gaertner, S. L. (2006). Intergroup threat and outgroup attitudes: A meta-analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 336–353.
- Stephan, W. G., Renfro, C. L., Esses, V. M., Stephan, C. W., & Martin, T. (2005). The effects of threat on attitudes toward immigrants. *Journal of Intercultural Relations*, 29(1), 1–19.
- Sulistio, Suryanto, Hadziq, A., & Bulut, S. (2020). The mediating effect of group identity and religious fundamentalism on the association of intergroup contact with prejudice. *Psikohumaniora*, 5(2), 169–184. <https://doi.org/10.21580/pjpp.v5i2.6486>
- Kuru, N. O., & Şar, E. (2020). İstanbul'da Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlar. *Friedrich Ebert Vakfı*.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). *Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları, 2023*. Erişim tarihi: 30 Aralık 2025 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025). *Uluslararası göç istatistikleri, 2024*. Erişim tarihi: 20 Ocak 2026 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2024-54083>
- Uysal, D. M., & Turper, S. (2024). Cutting in line ahead of us: The role of group relative deprivation in shaping gatekeeping attitudes across different immigrant integration contexts in Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 51(5), 1098–1119. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2024.2401040>
- Velasco González, K., Verkuyten, M., Weesie, J., & Poppe, E. (2008). Prejudice towards Muslims in The Netherlands: Testing integrated threat theory. *British Journal of Social Psychology*, 47, 667–685. <https://doi.org/10.1348/014466608X284443>
- Yaylacı, Ş., & Bakiner, O. (2025). Anti-immigrant attitudes: The role of casual intergroup contact in perceived group threat. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 23(2), 238–253. <https://doi.org/10.1080/15562948.2023.2193145>
- Yitmen, Ş., & Verkuyten, M. (2017). Feelings toward refugees and non-Muslims in Turkey: The roles of national and religious identifications, and multiculturalism. *Journal of Applied Psychology*, 48(2), 90–100.

Düzey 2 Kod	Bağlı Olduğu İller
TR10	İstanbul
TR21	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli
TR22	Balıkesir, Çanakkale
TR31	İzmir
TR32	Aydın, Denizli, Muğla
TR33	Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak
TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik
TR42	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova
TR51	Ankara
TR52	Konya, Karaman
TR61	Antalya, Isparta, Burdur
TR62	Adana, Mersin
TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye
TR71	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat
TR81	Zonguldak, Karabük, Bartın
TR82	Kastamonu, Çankırı, Sinop
TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya
TR90	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane
TRA1	Erzurum, Erzincan, Bayburt
TRA2	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan
TRB1	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli
TRB2	Van, Muş, Bitlis, Hakkâri
TRC1	Gaziantep, Adıyaman, Kilis
TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır
TRC3	Mardin, Batman, Şırnak, Siirt